

IURIDICA PRIMA

Institute for Legal – Economic Research and Education
Институт за правно-економски истражувања и едукација

7-ма Меѓународна научна конференција
ОХРИДСКА ШКОЛА НА ПРАВОТО - 2021
**„Реформи во правото:
Реалност или неостварена желба“**

КНИГА НА АПСТРАКТИ

21-24 Октомври Охрид 2021

7-th International Scientific Conference
OHRID SCHOOL OF LAW - 2021
„Law Reforms: Realty or Wishfull Thinking“

BOOK OF ABSTRACTS

21-24 October Ohrid 2021

Издавач:

Институт за правно-економски истражувања и едукација

Ј У Р У Д И К А П Р И М А

Димо Хаџи Димов 8/1-1 Скопје, Република Македонија

iuridicaprima.mk

iuridicaprima@gmail.com

Publisher:

Institute for Legal-Economic Research and Education

I U R I D I C A P R I M A

Dimo Hadzi Dimov 8/1-1 Skopje, Republic of Macedonia

iuridicaprima.mk

iuridicaprima@gmail.com

За издавачот:

Проф. д-р Ангел Ристов

Претседател на Институтот IURIDICA PRIMA

For the Publisher:

Angel Ristov, Phd

Associate Professor Faculty of Law Iustinianus Primus

University “Ss. Cyril and Methodius”

Печати:

Стоби Трејд

Print:

Stobi Trejd

Institute for Legal – Economic Research and Education
IURIDICA PRIMA

Editor –in-chief: Professor Angel Ristov

Secretary: Ilija Rumenov, PhD

International Editorial Board:

PhD, Ivan Ruschev, Faculty of Law, University “St. Kliment Ohridski” Sofia, Republic of Bulgaria; Phd, Mihail Malchev, Faculty of Law, University “St. Kliment Ohridski” Sofia, Republic of Bulgaria; PhD, Barbara Novak, Faculty of Law, University in Ljubljana, Republic of Slovenia; PhD, Velibor Korać, Faculty of Law, University in Podgorica, Republic of Monte Negro; PhD, Ilija Vukčević, Faculty of Law, University, Donja Gorica, Podgorica, Republic of Monte Negro; PhD, Nenad Tešić, Faculty of Law, University in Belgrade, Republic of Serbia; PhD, Novak Krstić, Faculty of Law, University in Nis, Republic of Serbia; PhD, Marko Bevanda, Faculty of Law, University in Mostar, Republic of Bosnia and Hercegovina; PhD, Radenko Jotanović, Faculty of Law, University in Banja Luka, Republic of Srpska, Bosnia and Hercegovina; PhD, Sanja Gongeta, Republic of Croatia, College of Applied Sciences Lavoslav Ružički in Vukovar, Republic of Croatia; PhD, Lidija Šimunović, Faculty of Law, University in Osijek, Republic of Croatia; PhD, Marko Tomljanović, Faculty of Economic and Business, University in Rijeka, Republic of Croatia; Seregin Andrej Viktorovich, Assistant Professor, Candidate on Legal Sciences, South Federal University, Rostov on Don, Russian Federation; PhD, Ivana Shumanovska Spasovska, Faculty of Law “Iustinianus Primus” University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje, Republic of Macedonia; PhD, Lazar Jovevski, Faculty of Law “Iustinianus Primus” University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje, Republic of Macedonia; PhD, Jovan Zafirovski, Faculty of Law “Iustinianus Primus” University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje, Republic of North Macedonia; PhD, Ilija Rumenov, Faculty of Law “Iustinianus Primus” University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje, Republic of North Macedonia; LLM, Ilija Manasiev, Faculty of Law “Iustinianus Primus” University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje, Republic of North Macedonia; PhD, Toni Gjorgiev, Military Academy, Skopje, Republic of North Macedonia, PhD, Zoran Jovanovski, Military Academy, Republic of North Macedonia; PhD, Milica Shutova, Faculty of Law, University “Goce Delchev, Stip, Republic of North Macedonia; PhD Ivica Josifovic, Faculty of Law, University “Goce Delchev, Stip, Republic of North Macedonia; PhD, Bekim Nuhija, Faculty of Law, South East European University, Tetovo, Republic of North Macedonia; PhD, Arta Selmani Bakiu, Faculty of Law, South East European University, Tetovo, Republic of North Macedonia; PhD Irma Bairami, Faculty of Law, State University in Tetovo, Republic of North Macedonia; LLM, Marjan Kocevski, Notary Public, Skopje, Republic of North Macedonia; PhD, Ervin Karamucho, Faculty of Law University of Tirana, Republic of Albania, LLM, Aleksandar Shopov, judge, Republic of North Macedonia, PhD, Kaltrina Zekoli, Faculty of Social Sciences, University Mother Tereza Skopje.

Институт за правно-економски истражувања и едукација
ЈУРИДИКА ПРИМА

Главен и одговорен уредник: проф. д-р Ангел Ристов

Секретар: проф. д-р Илија Руменов

Меѓународен уредувачки одбор:

Д-р д-р Иван Русчев, Правен факултет Универзитет „Св. Климент Охридски“ Софија, Република Бугарија; Д-р Михаил Малчев, Правен факултет, Универзитет „Св. Климент Охридски“ Софија, Република Бугарија; Д-р Барбара Новак, Правен факултет, Универзитет во Љубљана, Република Словенија; Д-р Илија Вукчевиќ, Правен факултет, Универзитет Доња Горица, Подгорица, Република Црна Гора; Д-р Велибор Кораќ, Правен факултет, Универзитет во Подгорица, Република Црна Гора; Д-р Ненад Тешиќ, Правен факултет Универзитет во Белград, Република Србија; Д-р Новак Крстиќ, Правен факултет Универзитет во Ниш, Република Србија; Д-р Марко Беванда, Правен факултет Универзитет Мостар, Република Босна и Херцеговина; Д-р Раденко Јотановиќ, Правен факултет Универзитет во Бања Лука, Република Српска, Босна и Херцеговина; Д-р Сања Гонцета, Колец на применети науки Лавослав Ружички, Република Хрватска; Д-р Лидија Шимуновиќ, Правен факултет, Универзитет во Осиек, Република Хрватска; Д-р Марко Томљановиќ, Факултет за економија и бизнис, Универзитет во Ријека, Република Хрватска; Серегин Андреј Викторович, кандидат на правни наука Јужниот федерален универзитет во Ростов на Дон, Руска Федерација; Д-р Ивана Шумановска Спасовска, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил Методиј“ Скопје; Д-р Лазар Јовевски, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил Методиј“ Скопје; Д-р Јован Зафировски, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Д-р Илија Руменов, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје; М-р Илија Манасиев, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје; Д-р Тони Ѓоргиев, Воена Академија „Михајло Апостолски“ Скопје; Д-р Зоран Јовановски, Воена Академија „Михајло Апостолски“ Скопје; Д-р Милица Шутова, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип; Д-р Ивица Јосифовиќ, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип; Д-р Беќим Нухија, Правен факултет, Универзитет ЈИЕ Тетово; Д-р Арта Селмани Баќиу, Правен факултет, Универзитет ЈИЕ Тетово; Д-р Ирма Бајрами, Правен факултет, Државен универзитет во Тетово; М-р Марјан Коцевски, нотар во Куманово, Д-р Ервин Карамучо, Правен факултет, Универзитет во Тирана, Република Албанија, М-р Александар Шопов, судија, Република Северна Македонија, Д-р Калтрина Зеколи, Факултет за социјални науки, Универзитет „Мајка Тереза“ Скопје.

**ДОАЈЕНИ ВО ПРАВОТО
(BARD S IN THE LAW)**

Проф. д-р Никола Јанкуловски, Ректор на Универзитетот
„Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

СВЕЧЕН ГОВОР
на отворањето на 7-мата Охридска школа на правото
РЕФОРМИ ВО ПРАВОТО: РЕАЛНОСТ ИЛИ НЕОСТВАРЕНА ЖЕЛБА

Почитувани декани,
професори, судии, обвинители, нотари, адвокати, извршители, асистенти,
магистранти, правници и студенти по право,
Дами и господа,

Ми претставува особена чест и задоволство, како Ректор на најстариот и најреномираниот Универзитет во Република Северна Македонија – Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, свечено да ја отворам седмата по ред Меѓународна научна конференција ОХРИДСКА ШКОЛА НА ПРАВОТО 2021, со наслов „РЕФОРМИ ВО ПРАВОТО: РЕАЛНОСТ ИЛИ НЕОСТВАРЕНА ЖЕЛБА“. Дека станува збор за актуелна и важна тема, која е до исклучително значење за правничката професија и современите законодавства, говори фактот на големиот број на учесници од повеќе држави и пријавени трудови. Посебно ми претставува задоволство што повеќето од присутните учесници се истакнати, дојдени, еминентни професори кои произлегуваат од нашиот Универзитет, од Правниот факултет „Јустинијан Први“, кој годинава бележи 70 години од неговото постоење.

Во науката нема подобар начин на одбележување на еден ваков многу значаен јубилеј како што е со одржувањето на меѓународна научна конференција. Оваа конференција, од година во година, станува се повеќе препознатлива и во меѓународни рамки. Потврда за тоа се објавените 12 тома зборници со повеќе од 400 научни и стручни трудови, на повеќе од 5000 страници, електронски достапни за пошироката јавност. За посебно одбележување на Конференцијата е почитта која се изразува кон големите правнички имиња од регионот и земјата на кои зборниците им се посветени, чувајќи го нивното дело и придонес во правото од незаборавот.

Правото и неговата правилна примена не се од значење само за правниците. Тоа е од исклучително значење за граѓаните, за остварување на правната држава и владеењето на правото. Почитувани правници, Вие ја имате честа и привилегија да се занимавате со правото, со „вештината на доброто и правичното“ (*Ius est ars boni et aequi*). Но, истовремено имате голема одговорност, затоа што од Вашето знаење и правилната примена на законите, зависи правораздавањето и судбината на голем број граѓани. Во

Ваши раце е секојдневното остварување на правниот поредок без кој државата не може да функционира и да има прогрес. Затоа, Вие сте тие кои треба да го чуваат правото од неговите бројни злоупотреби.

Panta rei. Во животот се тече и се се менува. Затоа правото треба да се менува, прилагодува и реформира, а притоа законодавецот треба да носи јасни, недвосмислени и прецизни одредби. Неспорно е дека реформите во правото се нужност во секое општество. Со помош на Вашите заложби тие треба да станат реалност, а не да останат неостварена желба.

Затоа, ја поздравувам оваа Меѓународна научна конференција на која правната наука, еминентните професори, како и правниците од практиката го ставаат своето знаење и искуство во интерес на граѓаните и државата, придонесувајќи за подобри законски решенија и подобра иднина на Република Северна Македонија.

Од лично име, му благодарам на организаторот, Институтот за правно-економски истражувања и едукација IURIDICA PRIMA, за придонесот кој го дава, олеснувајќи му ја работата на законодавецот, потсетувајќи не на улогата на правната наука да биде коректор на лошите законски решенија и правни нелогичности. Но, и да биде неизоставен партнер, заедно со практичарите кои го применуваат правото на законодавецот при донесувањето на идните прописи и правни реформи.

Драги правници, Ве охрабрувам во Вашите напори, преку законските норми да го подобрите општеството, да го олесните животот на граѓаните и да ја просветлите нашата иднина, за секој да си го добие заслуженото, а правдата да биде задоволена. (*Fiat iustitia et floresceat mundus*). Ви посакувам плодна и успешна работа, а на организаторот, професорот Ангел Ристов, му посакувам да продолжи да работи и понатаму со истиот ентузијазам и елан на полето на правото и правната наука.

Ви благодарам.

Охрид, 22.10. 2021

*Проф. д-р Светомир Шкарик
Редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје*

ПОТРАГА ПО ПОИМОТ „ПРАВО“ (Тези за дискусија)

1. Правниците се уште трагаат по поимот право. Не можат да дојдат до една заедничка или општа дефиниција за правото. Оваа констатација е предизвик за сите правници, особено за македонските, во времето кога се одбележуваат 70 години од формирањето на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје. Поимот за правото, умешно, се прикрива со зборовите „владеење на правото“ и „правна држава“. И владеење на правото и правната држава, оделно или како синоними, се потпираат врз контроверзен и нејасен поим. Тоа не им пречи ни на правниците, ни на поопшироката јавност. Никој не се возбудува поради наведената тавтологија. Се употребуваат зборови без да се знае знивната содржина. Тоа продолжува и натаму, во недоглед.

2. Некои гранки на правото одвај опстојуваат, се борат за свој опстанок. Тоа е случај со меѓународното право. Не мал број подржувачи на внатрешното право го оспоруваат неговото постоење уште од времето на Георг Јелинек. Сметаат дека мешународното право не е право затоа што не располага со монополот на принуда и не изрекува правни санкции, како внатрешното право. Тоа е морал, а не право. Некои од нив бараат меѓународното право да биде подредено на внатрешното право. И натаму се слуша силно одгласот на Вествалија I иако одамна на сцена е Вестфалија II.

3. Во потешка положба од меѓународното право е правото на ЕУ. И тоа е една од гранките на правото. Дали тоа право може да се вклопи во општиот поим за правото, се уште не се знае. Индикативен е случајот со одлуката на Врховниот суд на Полска кој не го признава приматот на европското право во однос на внатрешното право на Полска. Полска сака европското право да го поништи, наспроти неговиот седумдесетгодишен развој.

4. Дали е можна интеграцијата на внатрешното, европското и меѓународното право, во услови кога не постои единствен поглед на правото. При недостаток на таков поглед, дали е прифатлив моделот на внатрешното право кога предметот на односите што ги регулираат европското и меѓународното право се различни од односите што ги регулира

внатрешното право? Без јасен одговор на наведените прашања не може да се гради успешно единствен светски правен поредок, составен од внатрешно, европско и меѓународно право, како негови три гранки, потпрени врз слободите и правата на човекот.

5. За да се тргне напред, во наведената насока, правниците мора да се вратат на почеток, како Сизиф, да почнат да го бараат општиот поим на правото. Треба да размислат темелно при одговорот на прашањето - дали правото е израз на општата волја на општеството, како што тврди Рудолф фон Јеринг или е израз на волјата на владечката класа, како што тврдеа, без исклучок сите професори за време на моите студии на Правниот факултет во Скопје од 1960 до 1965 година. Ако правото ја изразува општата волја, тогаш треба да се каже што е општа волја, од што се состои и како може да се преточи во неговите норми, да стане правен факт (*facta juridica*). Или општата волја е фикција, како што е фикција и суверенитетот. Ако правото е класна категорија, тогаш треба да се аргументира како тоа негово својство се манифестира, и дали може да се претоки во закон. Или не постои, исчезнала во водите на транзицијата од социјализам во демократијата. Што ако е во право Александар Солжењин кој тврди дека „крадецот“ се сместил удобно во законите на Русија. Или зошто непрестано се зборува за корупцијата и криминалот, тука и подалеку од Македонија. Веројатно поради тоа што имаат фундамент во социјалната структура на демократското општество.

6. Кој треба да биде стожер на новиот светски правен поредок - државата или граѓанинот? Државата е веќе исцрпен ресурс, таа незапирливо чекори кон музејот на старините. На европска и светска сцена натапува граѓанинот, со неговите слободи и права како европска и меѓународна категорија. Со негова помош се гради меѓународно уставно право како замена на европското и меѓународното право. Меѓународното уставно право има потенцијал да ги обедини во една целост внатрешното, европското и меѓународното право и да создаде општо прифатлива дефиниција за правото, со специфични облици на присила и санкции, слични на оние од доменот на внатрешното право.

Дојран, 20 октомври 2021

*Проф. д-р Тодор Каламатиев
Редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први”
Универзитет „Св.Кирил и Методиј” во Скопје
tonikalamatiev@yahoo.com*

*Проф.д-р Александар Ристовски,
Вонреден професор на Правниот факултет „Јустинијан Први”
Универзитет „Св.Кирил и Методиј” во Скопје
a.ristovski@pf.ukim.edu.mk*

РАБОТНИТЕ ОДНОСИ ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ЗА ВРЕМЕ НА COVID-19 – КРИТИЧКИ ОСВРТ КОН МЕРКИТЕ ЗА ЗАШТИТА НА РАБОТНИЦИТЕ ЗА ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈАТА

Апстракт: Во услови на здравствено-економска криза предизвикана од COVID-19, Северна Македонија, првенствено е исправена пред главниот предизвик за заштита на населението од ширење и превенција од вирусот, а потоа и пред предизвикот за одржување на ликвидноста на стопанството и заштитата на работниците од губење на нивното вработување и приходи од работата. Одговорите на погоре споменатите предизвици во сферата на работните односи се состоеја во усвојување и примена на мерки насочени кон заштитата на здравјето и безбедноста на работниците при работа, заштитата на сигурноста на работниот однос и заштитата на приходите од вработувањето. За времетраење на пандемијата, значајна примена во практиката имаат неколку одредби од постоечкото работно законодавство преку кои доаѓаат до израз темпоралната, финансиската и функционалната флексибилност. Помеѓу нив, авторите на овој труд посебно се задржуваат на правната интерпретација на одредбите со кои се регулира *прекилот на работата (т.н. привремено принудно платено отсуство од работа)*, а чија примена предизвикува дилеми во стручната и пошироката општествена јавност. Дополнително, авторите се осврнуваат и кон *работата на далечина* која и покрај тоа што е една од најзначајните мерки применливи во услови на COVID-19 воопшто не е регулирана во постоечкото работно законодавство. Покрај примената на мерки кои произлегуваат од постоечкото работно законодавство, авторите ги анализираат и посебните мерки усвоени за времетраење на пандемијата со кои се уредува правната положба на поединечни категории на посебно ранливи работници (бремени жени,

хронично болни работници, работници со родителски обврски, нестандартни работници и сл).

Клучни зборови: работни односи, мерки за поддршка на работници и компании, привремено принудно платено отсуство од работа, работа на далечина.

*Проф. д-р Никола Тупанчески
Редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје
Проф. д-р Александра Деаноска
Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје*

ФОРМИ НА СОРАБОТКА ВО КРИВИЧНАТА МАТЕРИЈА СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ЕКСТРАДИЦИЈАТА

Апстракт: Транснационалниот организиран криминал како секогаш актуелен облик на криминалитет сè повеќе добива на обем, динамика и појави форми. Во оваа насока, превенирањето и сузбивањето на криминалитетот стануваат директно зависни од меѓународната соработка во кривичната материја како неопходна алатка за нивно остварување.

Во таа смисла, во различни држави постојат различни форми на соработка. Во периодот до 2010 година, поточно 2013 година кога започна со примена новиот Закон за кривичната постапка (ЗКП), оваа материја беше предмет на регламентација во ЗКП, а потоа е донесен првиот *lex specialis* за уредување на оваа сфера. Во него беа опфатени и соодветно правно уредени следните форми: меѓународна (акцесорна) правна помош, екстрадиција, трансфер на кривични постапки и признавање и извршување на странски суд, пресуди.

Екстрадицијата останува да биде една од најважните форми коишто се користат во современите правни системи и се смета за највисок степен на меѓународна соработка каде што државите треба да покажат солидарност и кооперативност.

Оваа тема е особено актуелна во моментот и заради фактот што на 2.4.2021 година е донесен нов Закон чија цел беше да се отстрани неконзистентноста и да се усогласат законските решенија со меѓународните стандарди и релеванти инструменти. За крај, треба да се истакне и фактот дека ако Република Македонија ако пред повеќе години имаше само по десетина предмети годишно за екстрадиција, последниве години таа бројка се искачи на околу триста на годишно ниво.

*Проф. Иван Русчев, доктор на юридическите науки,
Юридически факултет на Софийскиот универзитет
„Св. Климент Охридски“, Бугарија*

ТЕМПОРАЛНОТО ДЕЙСТВИЕ НА ИЗТОЧНИЦИТЕ НА ПРАВОТО ПРЕДИ И СПОРЕД НАЙ-НОВАТА ПРАКТИКА НА БЪЛГАРСКИЯ КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Резюме: Предмет на изследване в настоящия доклад е действието на някои източници на правото във времето. Специално внимание е отделено на темпоралното действие на решенията на българския Конституционен съд по чл. 149, ал.1, т.2 от Конституцията – тези, с които се прогласява противоконституционността на закон. След установилата се в продължение на повече от 25 години практика, според която решенията на КС имат отменително действие занапред (ex nunc) върху обявените за противоконституционни закони, през 2020 год с Решение № 3, българския Конституционен съд промени своето разбиране. Обект на особен интерес е действието на Решенията на КС върху приключили действието си и върху заварени (с неприключило действие) правоотношения - върху нормативни актове (закони) и върху т.нар. ненормативни източници – закони с еднократно действие, укази на президента, решения на Народното събрание. Изследвано е и въздействието на това характерно Решение на Конституционния съд върху практиката на Върховния касационен съд, която претърпя рязък обрат например по делата за реституция на имотите на бившите царе и техните наследници.

Ключови думи: действие на закона във времето, решения на Конституционния съд, практика на Върховния касационен съд, реституция на имотите на бившите български царе

*Prof. Ivan Rushev, PhD, DSc, DrHabil,
Faculty of Law, Sofia University "St. Kliment Ohridski" Bulgaria*

THE TEMPORAL ACTION OF THE SOURCES OF LAW BEFORE AND ACCORDING TO THE LATEST PRACTICE OF THE BULGARIAN CONSTITUTIONAL COURT

Summary: The subject of this report is the operation of some sources of law over time. Special attention is paid to the temporal effect of the decisions of the Bulgarian Constitutional Court under Art. 149, para 1, item 2 of the Constitution – those by which the unconstitutionality of a law is proclaimed. After the practice established for more than 25 years, which assumed that the decisions of the Constitutional Court have revocable effect from now on (*ex nunc*) on the declared unconstitutional laws, in 2020 with Decision № 3, the Bulgarian Constitutional Court changed its understanding. The object of special interest is the effect of the Decisions of the Constitutional Court on terminated and on existing (with unfinished effect) legal relations – on normative acts (laws) and on the so-called non-normative sources -single-effect laws, presidential decrees, decisions of the National Assembly. The impact of this characteristic Decision of the Constitutional Court on the practice of the Supreme Court of Cassation, which has undergone a sharp turn, for example, in cases of restitution of the property of former kings and their heirs, has also been studied.

Key words: effect of the law in time, decisions of the Constitutional Court, practice of the Supreme Court of Cassation, restitution of the properties of the former Bulgarian kings.

ПРИВАТНО ПРАВО (IUS PRIVATUM)

*Doc. Anđelija Tasić, LL.D.,
Assistant Professor,
Faculty of Law, University of Niš
E-mail: andjelija@prafak.ni.ac.rs*

SOCIAL NETWORKS AND PROVING: NEW DILEMMAS FOR A NEW AGE

Abstract: The development of social networks is one of the significant turning points in the short history of the Internet. The human need to “see” and “be seen”, to project a good impression of themselves in the virtual world, is embodied in sharing information, photos and recordings about themselves, as well as about third parties. In the era of digital technologies, such behavior entails specific legal consequences but, above all, it has a significant impact on the transformation or (at least) adaptation of some conventional institutes, such as the burden of proof. This paper focuses on the issues of obtaining, adducing and evaluating evidence obtained from social networks in the course of civil procedure. The author analyzes the existing legal provisions on this matter, in an attempt to provide answers to the questions: whether the content found on social networks can be used as evidence in civil court proceedings, whether its usage depends on the fact that the content is publicly available or “locked”; and whether it implies the court-imposed duty to submit content from one’s own and/or another’s profile as evidence. The relationship between privacy on the Internet, protection of personal data, and the endeavor to accurately and comprehensively establish the factual grounds in a particular lawsuit has been reflected in the long-standing dilemma related to the use of evidence obtained in (il)legal ways.

Keywords: burden of proof, evidence, social networks, digitization, illegally obtained evidence, duty to submit content as evidence.

*Д-р Михаил Малчев,
Вонреден професор, Висока школа за агробизнис и регионален развој,
Република Бугарија, судија во Административен суд Софија
mihail.malchev@abv.bg*

Практически проблеми на съдебното производство по чл.127а, ал.2 от Семейния кодекс, налагащи законодателна намеса

Анстракт: Съгласно чл.127а, ал.2 връзка с ал.1 от Българския семеен кодекс, когато родителите не постигнат общо съгласие по въпросите, свързани с пътуване на дете в чужбина и издаването на необходимите лични документи, спорът между тях се решава от районния съд по настоящия адрес на детето. Съдебната практика по приложението на тази законодателна уредба установява противоречиви разрешения, водещи най-вече до бавно протичане на съдебното производство и липсата на предвидимост на изхода от него. По този начин не може бъде гарантиран най-добрият интерес на детето. В тази насока българската съдебна практика е била подложена на критика по дело ПЕНЧЕВИ срещу БЪЛГАРИЯ (жалба № 77818/12, окончателно решение от 10.05.2015 г.). С оглед на констатираните проблеми в приложението на правната уредба според автора се налага законодателна ѝ промяна.

Ключови думи: разрешение за пътуване на дете в чужбина; липса на споразумение на двамата родители; най - добрият интерес на детето; съдебна практика.

Mihail Malchev, PhD

*Associate Professor Higher School of Agribusiness and Regional Development,
Judge at the Administrative Court, Republic of Bulgaria*

**Practical problems of the court proceedings under Article 127a, paragraph 2
of the Family Code, requiring legislative intervention**

Abstract: According to Article 127a of the Bulgarian Family Code, when the parents do not reach a general agreement on issues related to the child's travel abroad and the issuance of the necessary personal documents, the dispute between them is resolved by the district court at the child's current address. The case law on the application of this legislation establishes contradictory solutions, leading mainly to the slow course of the court proceedings and the lack of predictability of the outcome. In this way, the best interests of the child cannot be guaranteed. In this regard, the Bulgarian case-law has been criticized in the case of *PENCHEVI v. BULGARIA* (application no. 77818/12, final judgment of 10.05.2015). In view of the identified problems in the application of the legal framework, according to the author, a legislative change is required.

Key words: permission for a child's travel abroad; absence of both parents' agreement; best interests of the child; case law.

М-р Александар Шопов

судија на Основен суд Велес и докторант на Правниот факултет

Јустинијан I од Скопје. Редовен предавач е на Академијата за судии и јавни обвинители на РСМ

М-р Марјан Коцевски

нотар за подрачје на Основен суд Куманово, Председател на стручен совет на Нотарската комора, член на Европска комисија за нотаријат (САЕ)

ОТВОРЕНИ ПРАШАЊА И ДИЛЕМИ ВО ВРСКА СО НОТАРСКИТЕ ИСПРАВИ СО ИЗВРШНА КЛАУЗУЛА

Анстракт: Во функција на зголемување на ефикасноста, економичноста и правната сигурност, македонскиот Закон за нотаријатот овозможува при утврдувањето на меѓусебните права и обврски, договорните страни спогодбено да определат дека конкретни обврски ќе бидат предмет на присилно извршување и без претходно за нив да се води судска или друг вид на постапка пред надлежен орган. Затоа, едно од позначајните овластувања на нотарите е инкорпорирано во законската можност за составување на нотарски исправи со извршна клаузула на кои Законот за извршување им дава третман на извршни исправи кои имаат еднаква правна сила со судските одлуки.

При составувањето на нотарската извршна исправа во склад со постигнатата согласност помеѓу договорните страни, нотарот по службена должност внимава на ништовност на договорните одредби и претставува коректив на слободата на вољата на договорните страни, со оглед на таа не е неограничена и мора да се движи во рамки на границите дозволени со Уставот и законите. Кога станува збор за нотарска извршна исправа - нотарски акт или солемнизирана приватна исправа, сите елементи кои исправата ја чинат подобна за извршување мора кумулативно да бидат содржани во истата. Сепак, во правниот промет можат да се сретнат нотарски исправи со клаузули на извршност за кои судот оценил дека не се подобни за извршување.

Поаѓајќи од наведеното, трудот ги анализира правните основи за составување на нотарски исправи со извршна клаузула и критериумите за нивна подобност за извршување и поблиску се осврнува на отворените прашања и дилеми кои произлегуваат од актуелната судска практика во врска со нотарските исправи со извршна клаузула.

Клучни зборови: нотарски исправи; договори, извршна клаузула; ништовност на договори; ништовност на нотарски исправи; подобност за извршување;

M.Sc. Aleksandar Shopov

judge at the Basic Court Veles and a PhD candidate at the Law Faculty Iustinianus Primus in Skopje, aleksandar.shopov@gmail.com

M.Sc. Marjan Kocevski

notary public in the area of the Basic Court Kumanovo, President of the Expert Council of the Notary Chamber, member of the European Commission of Notaries (CAE) notarmarjan@yahoo.co.uk

OPEN QUESTIONS AND DILEMMAS RELATED TO NOTARY DOCUMENTS WITH EXECUTIVE CLAUSE

Abstract: In order to increase the efficiency and legal certainty, while determining the mutual rights and obligations the Macedonian Law on Notaries allows the contracting parties to agree that specific obligations will be subject to enforcement without prior court or other proceedings. Therefore, one of the most important powers of notaries is incorporated in the legal possibility of drafting notarial documents with an executive clause to which the Law on Enforcement gives treatment of executive documents that have equal legal force with court decisions. When drafting the notary enforcement document in accordance with the agreement reached between the contracting parties, the notary public ex officio pays attention to the invalidity of the contractual provisions and plays a role of a corrector of the freedom of will of the contracting parties, since it is not unlimited and must move within the limits allowed by the Constitution and the laws. When it comes to a notary enforcement document - a Notary Act or a Solemnization of a private document, all the elements that provide eligibility for enforcement must be cumulatively contained in the document. However, notarial contracts with enforcement clauses can be found, which the court ruled that are not eligible for enforcement.

Based on the above, the paper analyzes the legal basis for drafting notarial contracts with an executive clause and the criteria for their eligibility for enforcement and addresses the open issues and dilemmas arising from the current court practice regarding notarial documents with an executive clause.

Keywords: notarial documents; contract, executive clause; nullity of contracts; nullity of notary documents; eligibility for enforcement;

Проф. др Новак Крстић

Ванредни професор Правног факултета Универзитета у Нишу

Александра Васић

Асистент Правног факултета Универзитета у Нишу

ПРОБЛЕМ НЕГАТИВНОГ ПРИРОДНОГ ПРИРАШТАЈА У БАЛКАНСКИМ ЗЕМЉАМА – СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАЂАЊА ДЕЦЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Апстракт: Демографска питања, а нарочито проблем наталитета, спадају у ред кључних питања не само развоја, већ дугорочно посматрано и опстанка многих европских земаља. Демографска слика Европе се мења, Европа стари, присутне су изражене миграције из сиромашнијих европских земаља у богатије, као и глобалне миграције, нарочито из ратом захваћених подручја у Азији у земље западне Европе. То ће све у деценијама пред нама значајно променити етничку слику „Старог континента“.

Низак природни прираштај болна је тема у многим земљама Европе које улажу различите напоре на подстицању рађања што већег броја деце. У том смислу, 23. и 24. септембра 2021. године одржан је IV Будимпештански демографски самит земаља Централне Европе (који се традиционално одржава сваке две године почев од 2015), на којем су учешће узеле делегације више централноевропских земаља, предвођене председницима или премијерима. У раду ће бити анализирани најзначајније поруке са овог самита садржане и у заједничкој декларацији. Уједно, биће указано и на мере поспешивања наталитета у појединим европским земљама. Будући да се и Република Србија сусреће са истим проблемом већ дужи низ година, у претходном периоду донете су поједине мере за подршку породици, а 2020. године формирано је Министарство за бригу о породици и демографију које се интензивно бави проналажењем адекватних мера за подстицање наталитета. У раду ће бити анализирани мере које је Министарство предложило, а које ће, у складу са финансијским могућностима, спровести

држава Србија у наредном периоду, и дискутовани потенцијални ефекти тих мера.

Кључне речи: демографија, природни прираштај, наталитет, морталитет, миграције, мере за подстицање рађања деце.

Novak Krstić, LL.D.

Associate professor, Faculty of Law University of Niš

novakkrstik@yahoo.com

Aleksandra Vasić

Assistant, Faculty of Law University of Niš

Aleksandra@parak.ni.ac.rs

THE PROBLEM OF NEGATIVE NATURAL INCREASE IN THE BALKAN COUNTRIES – WITH SPECIAL REFERENCE TO MEASURES TO ENCOURAGE THE BIRTH OF CHILDREN IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Abstract: Demographic issues, and especially the problem of birth rates, are among the key issues not only for development, but also for the long-term existence of many European countries. The demographic picture of Europe is changing, Europe is aging, there are significant migrations from poorer European countries to richer ones, as well as global migrations, especially from war-torn areas in Asia to Western Europe. In the decades ahead all of this will significantly change the ethnic image of the “Old Continent”.

Low natural increase is a painful topic in many European countries, which are making various efforts to encourage the birth of as many children as possible. In that sense, on September 23 and 24, 2021, the IV Budapest Demographic Summit of Central European Countries was held (which is traditionally held every two years since 2015), in which delegations from several Central European countries, led by presidents or prime ministers, took part. In this paper the authors will analyze the most important messages from this Summit contained also in the signed joint declaration. Alongside, the measures to increase the birth rate in some European countries will be pointed out. Considering that the Republic of Serbia has been facing the same problem for many years, in the previous period certain measures were adopted to support the family, and in 2020 the Ministry of Family Care and Demography was formed, which is intensively dealing with finding adequate measures for stimulating birth rates. In the paper we are going to analyze

the measures proposed by the Ministry, which will, in accordance with the financial possibilities, be implemented by the state of Serbia in the coming period, and discuss the potential effects of these measures.

Keywords: demography, natural increase, birth rate, mortality, migration, measures to encourage the birth of children.

Laura Vorpsi, PhD

Lecturer at Department of Civil Law, Faculty of Law, University of Tirana

laura.vorpsi@fdut.edu.al

Dr.iur. cand. Av. Xhon Skenderi

Assistant Lecturer at Department of Civil Law, Faculty of Law

University of Tirana

THEORETICAL ASPECTS RELATED TO THE RULES THAT SETTLE CONFLICTS OF LAWS IN MATTERS OF SUCCESSION UNDER REGULATION 650/2021

Abstract: The matter of successions demonstrates that, despite numerous unification attempts exercised on the private law field, still there is not a common legal language (a common European legal language). You cannot yet speak of a *jus successionis europaeum*, but rather about a plurality of successional systems - more even than the number of Member States - a plurality of "software" set on the European common "hard" which are activated and running by the conflict caused triggering. The succession regulation No. 650/2012 has been considered one of the most ambitious norms that European legislators have brought into force. Regulation is based on certain principles - some common ones related to European international law methodology, other specific for the matters of heritage - considered by the European legislator in order to facilitate, from this point of view also, the freedom of movement and mutual recognition ("acceptance") of decisions. The law of succession is not limited, therefore, only to an amount of technical, "accounting" rules intended for the distribution of one patrimony at risk of being ownerless, but its principles, intended for establishing the rules of the inheritance devolution, transmission and division, come to legitimize the departed one's posterity. It is concerned with maintaining and strengthening this posterity harmony, fixing what must represent reasonableness and family ethics. It is,

therefore, closely linked to the idea of fairness and morality. These relate both to the inheritance author individual as well as, equally, to those who make up his/her family. Furthermore, both the equity and the morality of an attitude are concepts that evolve over time and cannot be dissociated from the spirit of the age in which the succession is opened. Promoting and developing an area of freedom, security and justice, based on the free movement of persons, could not ignore the difficulties met in the succession matter showing foreign origin elements. There was a need to ensure greater predictability on determining the competent court or authority to administrate the estate and in establishing the applicable law thus providing effective levers for organizing the successional planning.

Keywords: Succession Law, European Private International Law, Conflict of Law, Regulation 650/2012.

Миодраг Пешић, М-р

*Судија Вишег суда у Подгорици, председник оддела за судску праксу,
докторанд Правног факултета у Универзитета у Крагујевцу*

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВНЕ ЗАШТИТЕ ЗБОГ ЗЛОСТАВЉАЊА НА РАДУ

Сажетак: Злостављање на раду представља негирање права на достојанство и достојанствен рад, која права припадају корпусу основних људска права, и која су гарантована, између осталих, и актом највише правне снаге сваке модерне демократије. Посебним законским регулисањем правног института злостављања на раду (мобинга), поједине земље Западног Балкана (Србија и Црна Гора) су, управо ради заштите достојанства запослених, на детаљан начин уредиле питања забране злостављања на раду и у вези са радом (мобинга), мјере за спрјечавање мобинга, поступак заштите лица која су изложена мобингу, и истовремено прописале права, обавезе и одговорности послодавца и запослених у погледу спрјечавања злостављања на раду и у вези са радом. Управо је циљ овог рада да, с једне стране, кроз анализу законских норми које регулишу правила поступања суда и странака у поступцима остваривања правне заштите због мобинга, и с друге стране судске праксе, укаже на евентуалне недоумице које постоје приликом тумачења одређених законских норми којима је регулисан мобинг, и кроз покушај отклањања истих допринесе што потпунијој заштити достојанства запослених.

Кључне ријечи: злостављање на раду, мобинг, мобер, достојанство дискриминација, заштита код послодавца, медијација, заштита пред судом.

Miodrag Peshic, LL.M.
Judge High Court in Podgorica, president of case law department
doctorand of the Faculty of law University of Kragujevac
miodrag.pesic@sudstvo.me

EXERCISING LEGAL PROTECTION IN CASE OF HARASSMENT AT WORK

Abstract: Harassment at work is a denial of the right to dignity and decent work and as such it belongs to the corpus of basic human rights guaranteed, *inter alia*, by the act of the highest legal force of any modern democracy. In order to protect the dignity of employees, By a special legal regulation of the legal institute of harassment at work (mobbing) some countries of the Western Balkans (Serbia and Montenegro) have regulated in detail the issues of prohibition of harassment at work and in relation to work (mobbing), measures for the prevention of mobbing, the procedure of protection of persons exposed to mobbing, and at the same time prescribed the rights, obligations and responsibilities of employers and employees with regard to the prevention of harassment at work and in connection with work. This paper's aim is through analysis of legal norms that regulate rules of conduct of courts and parties in proceedings for legal protection in cases of mobbing on one hand, and analysis of case law on the other, to highlight possible uncertainties raising from interpreting certain legal norms regulating mobbing and thereby to make an attempt to eliminate them and contribute to the fullest possible protection of the dignity of employees.

Key words: harassment at work, mobbing, mobber, dignity, discrimination, protection by employer, mediation, protection before the court.

*Проф. д-р Ангел Ристов,
Вонреден професор на Правниот факултет Јустинијан Први
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје*

ДАЛИ СЕУШТЕ Е ЖИВА ИДЕЈАТА ЗА ГРАЃАНСКИ ЗАКОНИК

Апстракт: Кодификацијата на граѓанското право претставува едно од најзначајните достигнувања во историјата на правото. Таа го прати правото од неговата појава се до денес. Улогата на овој процес е незаменлива и од исклучително значење затоа што Граѓанскиот законик ги уредува животните односи на граѓаните и се наоѓа веднаш по Уставот. Во поновата македонска историја најзначаен поборник на идејата за донесување Граѓански законик е професорот Гале Галев. Одлуката за отпочнување со работа на кодификација на граѓанското право беше донесена на почетокот на 2011 година. Од тогаш поминаа повеќе од 10 години а Граѓанскиот законик не е донесен. Комисијата и покрај тоа што возаконски предвидениот рок од 5 години изготви 4 книги од Граѓанскиот законик, застана со својата работа. Од неоправдани причини остана неизработена книгата стварно-правни односи. Дали суште е жива идејата за донесување на Граѓанскиот законик знае само законодавецот, доколку воопшто ја разбрал големината на овој значаен проект во интерес на граѓаните и правната сигурност. Приватното право останува и понатаму заборавено и оставено на маргините на правниот систем. Реформи во приватното право речиси и да нема! Се носат парцијални измени во зависност од потребите на политиката и влијателните општествени групи, многу често во спротивност со основните принципи и правната логика. Дали

законодавецот ќе се разбуди и ќе донесе реформи во граѓанското право останува иднината да покаже. Се дотогаш, идејата за донесување граѓански законик ќе остане нереализирана желба, а во законодавството и понатаму ќе останат бројни застарени решенија, правни празнини и недоречености кои ќе ја зголемуваат правната несигурност!

Клучни зборови: Граѓански законик, реформи во граѓанското право, правна сигурност.

Angel Ristov, PhD

Associate Professor at the Faculty of Law

“Iustinianus Primus” University “St. Cyril and Methodius” in Skopje

angelristov@yahoo.com

IS STILL ALIVE THE IDEA FOR CIVIL CODE AND CIVIL LAW REFORMS

Abstract: The codification of civil law is one of the most significant achievements in the history of law. It has been following the law from his appearance until today. The role of this process is irreplaceable and of exceptional importance because the Civil Code regulates the life relations of the citizens why it is located immediately after the Constitution. In recent Macedonian history, the most important supporter and creator of the idea of adopting a Civil Code is Professor Gale Galev. The decision to start work on the codification of civil law was made in early 2011. More than 10 years have passed since then and the Civil Code has not been adopted. The Commission, despite the fact that in the legally prescribed period of 5 years had prepared 4 books from the Civil Code, stopped its work. For unjustified reasons, the book of real-property relations remained unprepared. Only the legislator knows if the idea of adopting the Civil Code is still alive, if he understood the importance of the project in the interest of the citizens and legal certainty. Private law remains forgotten and left on the margins of the legal system. Private law reform is almost non-existent! Partial changes are made depending on the needs of politics and influential social groups, often contrary to the basic principles and legal logic. Whether the legislature will wake up and bring the civil

law reforms remains to be seen in future. Until then, the idea of Civil code will be just wishful thinking. Numerous outdated solutions, legal gaps and ambiguities that will increase legal uncertainty will remain in the legislation!

Keywords: Civil Code, civil law reforms, legal certainty.

Проф. д-р Есин Кранли Бајрам
Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје

Census (ПОПИСОТ) ВО РИМСКОТО ОПШТЕСТВО

Анстракт: Се верува дека пописот потекнува порано од кинеската, грчката и римската цивилизација и дека датира уште од од Вавилон (4000 г.пне), за што постојат извесни материјални докази, каде имал за цел добивање на податоци за тоа колку храна ќе биде потребна за населението.

Стариот Рим пописот го спроведувал најпрво секоја четврта, а подоцна секоја петта година (Lustrum) и имал за цел распоредување на римските граѓани во таканаречени „класи“ (clasis), што пак ја утврдувало припадноста на поединецот кон центуриите а со тоа и нивното право на глас, војничката должност како и даночните обврски.

Интересот на овој труд е насочен кон анализа на начинот на спроведување на пописот во римското општество, на органите кои учествувале во составувањето на официјалниот список на римски граѓани (*censores*), како и целта за која биле употребувани податоците добиени од спроведениот попис

Esin Kranli Bajram, PhD
Associate Professor, Faculty of Law Iustinianus Primus
University “Ss.Cyril and Methodius” Skopje
kranliesin@yahoo.com

Census in Roman Society

Abstract: According to some historical data It is believed that census is dated back to the Chinese, Greek and Roman civilizations and originates from Babylon (4000

BC), where it was intended to provide data on how much food the population would need.

Ancient Rome conducted the census at first every fourth year later every fifth year (*Lustrum*) and aimed to classify Roman citizens into so-called "classes" (*clasis*), which in turn determined the individual's affiliation with the centurions and thus their right to voice, military duty as well as tax liabilities.

The interest in this paper is focused on the analysis of the manner of conducting the census in Roman society, the subjects that participated in compiling the official list of Roman citizens (*censores*), as well as the purpose for which the data obtained from the conducted census were used.

Vanda Božić, PhD
Assistant Professor, Faculty of Law
University of Business Academy in Novi Sad
vanda.bozic@pravni-fakultet.info

BANK GUARANTEE AS AN INSTITUTE FOR ENSURING CONTRACTUAL OBLIGATIONS

Abstract: Legal institutes of ensuring the fulfillment of contractual obligations have the most important role in the business of economic entities. They are divided into personal and real. From the personal institutes we can single out the bill of exchange guarantee, documentary letter of credit and acceptance of the bill of exchange, while from the real ones it is necessary to mention the mentioned mortgage and manual pledge. All these institutes in a broader sense are bank guarantees. However, it is necessary to single out the bank guarantee, as a special legal institute which in a narrower sense is prescribed by the Law on Obligations in Art. 1083. (hereinafter ZOO). The bank guarantee obliges the bank, as a guarantor, to settle the obligation to the recipient of the guarantee, the user, in case the third party does not fulfill the obligation on maturity, provided that the conditions stated in the guarantee are met. The paper points to the bank guarantee as a strictly formal legal transaction that is realized through a contract on an order. It is pointed out that the distinction in relation to the guarantee agreement is reflected in the fact that the guarantor is liable for someone else's obligation under the guarantee agreement, while the bank is liable and fulfills its obligation with a bank guarantee. It should be emphasized that the bank guarantee has numerous advantages over other legal institutes of ensuring the fulfillment of contractual obligations that are manifested through various legal and business relationships of entities.

Key words: bank guarantee, ensuring fulfillment of contractual obligations, Law on Obligations.

Doc. dr Vanda Božić
Pravni fakultet
Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad
vanda.bozic@pravni-fakultet.info

BANKARSKA GARANCIJA KAO INSTITUT OBEZBEĐENJA ISPUNJENJA UGOVORNIH OBAVEZA

Apstrakt: Pravni instituti obezbeđenja ispunjenja ugovornih obaveza najznačajniju ulogu imaju u poslovanju privrednih subjekata. Dele se na personalne i realne. Od personalnih instituta možemo izdvojiti menično jamstvo, dokumentarni akreditiv i akceptiranje menice, dok od realnih potrebnim se nameće spomenuti hipoteku i ručnu zalogu. Svi ovi navedeni instituti u jednom širem smislu jesu bankarske garancije. Međutim, valja ipak izdvojiti bankarsku garanciju, kao poseban pravni institut koji u užem smislu propisuje Zakon o obligacionim odnosima u čl. 1083.(dalje ZOO). Bankarskom garancijom se obavezuje banka, kao jemac, da će primaocu garancije, korisniku, izmiriti obavezu za slučaj da mu treće lice ne ispuni obavezu o dospelosti pod uvjetom da su ispunjeni uslovi navedeni u garanciji. U radu je ukazano na bankarsku garanciju kao strogo formalni pravni posao koji se ostvaruje kroz ugovor o nalogu. Ističe se da se distinkcija u odnosu na ugovor o jemstvu ogleda u činjenici da jemac kod ugovora o jemstvu odgovara za tuđu obavezu, dok banka bankarskom garancijom odgovara i izvršava svoju obavezu. Valja naglasiti da bankarska garancija ima brojne prednosti u odnosu na druge pravne institute obezbeđenja ispunjenja ugovornih obaveza koji se ispoljavaju kroz različite pravne i poslovne odnose subjekata.

Ključne reči: bankarska garancija, obezbeđenje ispunjenja ugovornih obaveza, Zakon o obligacionim odnosima.

Kaltrina Zekoli

Faculty of Social Sciences, University Mother Theresa Skopje

kaltrina.zekoli@unt.edu.mk

Abstract: Part of the change in society is the change in marriage and family. Liberalism and individualism characterize the value and moral system of modern society that is radically different from medieval traditional society. According to liberalism, every person is free and independent and has complete freedom and right to seek and achieve happiness, and this right can't be denied to anyone. Comparing marriage with the past, where the main goals are family and social interests, in modern society there is a great transformation, where the interests and happiness of spouses are a priority. Over time, expectations for a marriage of personal happiness have increased. In modern society, the main goal of marriage gradually becomes personal fulfillment and happiness. If love disappears and the expected fulfillment and happiness in marriage are not achieved, then the main reason for being married no longer exists. Individualism appears as a major feature in modern society which is also a factor in increasing the number of divorces. The position of the individual is now directly related to his personal abilities, while the global characteristics of the family play a completely secondary role. In the paper, the author analyzes the legal regulations of European countries, regarding the liberalization of the institution of divorce, starting from the normative-legal constitutional basis for adopting laws and regulations that regulate the relations in a family, all the way to the divorce reforms in the modern period, which has largely achieved the liberalization of the divorce in all European countries.

Key words: reasons for divorce, modern society, exercise of law, liberalization of divorce, marital relations, divorce reform

Abstrakt: Pjesë e ndryshimit në shoqëri është ndryshimi në martesë dhe familje. Liberalizimi dhe individualizmi karakterizojnë vlerën dhe sistemin moral të shoqërisë moderne që është rrënjësisht i ndryshëm nga shoqëria tradicionale mesjetare. Sipas liberalizimit, çdo person është i lirë dhe i pavarur dhe ka liri dhe të drejtë të plotë për të kërkuar dhe arritur lumturinë, dhe kjo e drejtë nuk mund ti mohohet askujt.

Krahasimi i martesës me të kaluarën, ku qëllimet kryesore janë interesat familjare dhe shoqërore, në shoqërinë moderne ka një transformim të madh, ku interesat dhe lumturia e bashkëshortëve janë përparësi.

Me kalimin e kohës, pritjet për një martesë të lumturisë personale janë rritur.

Në shoqërinë moderne, qëllimi kryesor i martesës gradualisht bëhet përmbushja dhe lumturia personale. Nëse dashuria zhduket dhe përmbushja e pritur dhe lumturia në martesë nuk arrihen, atëherë arsyeja kryesore për tu martuar nuk ekziston më. Individualizmi shfaqet si një tipar kryesor në shoqërinë moderne i cili është gjithashtu një faktor në rritjen e numrit të divorceve. Pozicioni i individit tani lidhet drejtpërdrejt me aftësitë e tij personale, ndërsa karakteristikat globale të familjes luajnë një rol krejtësisht dytësor.

Në punim, autori analizon rregulloret ligjore të vendeve evropiane, në lidhje me liberalizimin e institucionit të divorcit, duke u nisur baza normative-ligjore kushtetuese për miratimin e ligjeve dhe rregulloreve që rregullojnë marrëdhëniet në një familje, deri në divorc reformat në periudhën moderne, e cila ka arritur në masë të madhe liberalizimi e divorcit në të gjitha vendet evropiane.

Fjalët kyçe: arsyjet e divorcit, shoqëria moderne, ushtrimi i ligjit, liberalizimi i divorcit, marrëdhëniet martesore, reforma e divorcit

Делиан Журов,

Докторанд на Софискии Универзитет „Св. Климент Охридски“ Софија

ОТНОСНО ПОНЯТИЕТО КОЛЕКТИВЕН ИСК ПО СМИСЪЛА НА БЪЛГАРСКИЯ ГПК И НЕОБХОДИМОСТТА ОТ РЕФОРМИРАНА МАТЕРИЯТА

Анстракт: В исторически и сравнителноправен аспект липсва единодушие относно понятието колективен иск и определящите го характеристики. В България цялостна процедурата по разглеждане на тази категория искове е

уредена за първи път с приемането на действащия ГПК, като в чл. 379 са нормативно установени критериите, с оглед които искът би могъл да бъде квалифициран като колективен. В някои специални закони изрично е предвидено разглеждането на делата по определени категории искиове да се извършва по реда на особеното исково производство по колективни искиове, независимо от наличието на условията по чл. 379 ГПК. В същото време, на законодателството ни са познати и средства за колективна защита, които не могат да бъдат квалифицирани като колективни искиове, за чието разглеждане обаче не е предвиден нарочен специален процесуален ред. Съществуващата нормативна уредба създава условия за възникването на противоречия относно характеризиращите понятието признаци, а от там и за недокрай последователното определяне на приложното поле на производството по глава тридесет и трета на ГПК.

Изясняването на определящите понятието характеристики е необходимо, освен за да се даде отговор на въпроса за приложимия съдопроизводствен ред в случаите, когато той е обусловен от наличието на условията по чл. 379 ГПК, също така и за да се установи възможността част от тях да послужат като критерий за приложимост на производството в случаите, когато в специален закон е предвидено разглеждането на делата да се извършва по реда на производството по колективни искиове. Характеристиките на понятието имат значение и с оглед транспонирането на Директива(ЕС) 2020/1828 и определянето на мястото на т.нар. представителни искиове в българския правен ред.

Delyan Dzhurov,

PhD student, regular form of study Sofia University "St. Kliment Ohridski"

delyan_dzhurov@abv.bg

ON THE CONCEPT OF COLLECTIVE CLAIM UNDER THE BULGARIAN CPC AND THE NEED OF REFORMS

Historically and comparatively, there is no unanimity on the concept of collective claim and its defining characteristics. In Bulgaria, the entire procedure for consideration of such claims is settled with the option of the current CPC, as in Art. 379 are normatively established criteria in view of which the claim may be qualified as collective. Some special acts explicitly provide that certain categories of claims shall be examined according to the collective claims

proceedings, regardless the conditions under Art. 379 CPC. At the same time, Bulgarian legislation is familiar with means of collective redress, which cannot be qualified as collective claims, for the consideration of which, however, no special procedure is enacted. The existing legislation predetermines the existence of contradictions regarding the characteristics of the concept, and hence the inconsistent determination of the scope of proceedings under Chapter Thirty- three of CPC.

The clarification of the concept's defining characteristics is necessary to give an answer to the question concerning the applicable procedure when its applicability is determined by the conditions under Art. 379 of CPC. This study may also examine whether some of these characteristics may serve as a criterion for the proceeding's applicability in case it is explicitly provided that certain category of claims be examined according the collective claims proceedings, regardless the conditions under Art. 379 CPC. The aforementioned characteristics of the concept are also important in view of the transposition of Directive (EU) 2020/1828 and in order to determine the so-called representative claim's place in Bulgarian law.

Никола Мурџев

Докторанд, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје

Правен факултет „Јустинијан Први“, Република Северна Македонија

УСОГЛАСЕНОСТА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ЕТИЧКИ ВРЕДНОСТИ И АДВОКАТУРАТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ПРАВЕН КОНТЕКСТ НИЗ ПРИЗМАТА НА ПОВЕЛБАТА ЗА ГЛАВНИТЕ ПРИНЦИПИ НА ЕВРОПСКАТА ПРАВНА ПРОФЕСИЈА

Апстракт: Овој труд служи на потребата да се прибележи комплементарноста и опсегот на начелата на Повелбата за главните принципи на европската правна професија во македонскиот правен контекст, со тоа како тие се манифестираат во позитивните правни акти и мекото право кое се однесува на адвокатурата, односно вршењето на адвокатската дејност.

Во поглед на трудот се анализира уставната поставеност на адвокатската професијата, законот за адвокатура, комплементарноста на Повелбата за главните принципи на европската правна професија во поглед на позицијата на адвокатската комора и проекцијата на етичките вредности во адвокатурата од гледна точка на адвокатскиот кодекс за правна етика, како и нејзината етичко-нормативна композиција од која се согледуваат етичките принципи и стандарди наменети за вршителите на адвокатската дејност, кон потребата за нивна применливост во општествено и деловно опкружување во кое адвокатите правоприменуваат, во поглед на општествените интегративни заложби за проектирање на европските професионални вредности при практикувањето на правната професија, изразени од Повелбата, поради потребата од приближување на македонската адвокатура до вредносната концепција на Европски Адвокат.

Клучни зборови: правна етика, правоприменување, европски правни принципи, професионален однос, адвокатура.

Nikola Murdzev

PhD Student., Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Faculty of Law

“Iustinianus Primus” nikola.murdzev@gmail.com

Compliance between the professional ethical values and the advocacy in the Macedonian legal context through the prism of the Charter of Core Principles of the European Legal Profession

Abstract: This paper serves the need to note the complementarity and scope of the Charter of core principles of the European legal profession in relation to the Macedonian legal context, in context of how they are manifested in the positive legal acts and the soft law related to the lawyers, i.e. the legal practitioners. From

the outlined perspective of this paper, the subject of the analysis is inclined towards the constitutional position that is scoping/veiling the legal profession, followed upon the Law on advocacy standpoint of view, for the whole of the Charter of core principles of the European legal profession complementarity, in regards to the position of the Macedonian Bar Association and their projected scope of ethical values in the legal profession, as perceived from the Bar Code of Legal Ethics, as well as in terms of its ethical-normative composition of the Charter, as perceived as the ethical principles and standards that are intended for the legal practitioners, to the need for their applicability in a social and business environment in which lawyers practice the law, in terms of social integration efforts to project European professional values into the mode of practicability of the legal profession, expressed by the Charter, due to the need to bring the Macedonian bar closer to the *ad valorem* conception of a European Lawyer.

Keywords: legal ethics, legal practice, european legal principles, professional relationship, advocacy.

*Кесеци Гиулбагар,
Докторанд на Софиски университет „Св. Климент Охридски“*

Въвод във владение в недвижим имот, възложен на съделител в делбеното производство (чл. 349 ГПК).

Абстракт: Настоящото изследване разглежда предпоставките и процедурата по извършване на въвод във владение на неподелям имот, както и процесуалната легитимация на страните в това производство. Поставят се въпросите за това: 1/ дали решенията по извършване на делба са изпълнителни основания и въз основа на тях може да бъде издаден

изпълнителен лист, независимо че не съдържат осъдителен диспозитив за предаване на владението върху поставения в дял имот; 2/ има ли възможност съдебния изпълнител да извършва преценка дали са изплатени дяловете на останалите съделителии представлява ли това процесуална предпоставка за допустимост на изпълнителния процес; 3/ приложими ли са правилата за отлагане на въвода във владение по чл. 523 ГПК и правилата за спиране на въвода във владение по чл. 524 ГПК в случаите на въвод във владение по чл. 522, ал. 2 ГПК.

Предмет на изследване са и въпросите за подлежащите на обжалване действия на съдебния изпълнител при извършване на въвод във владение в недвижим имот, възложен на съделител в делбеното производство (чл. 349 ГПК), както и лицата, които разполагат с процесуалната легитимация за това, а така също и възможностите за спиране на изпълнително производство по чл. 522, ал.2 ГПК при депозирана молба за отмяна на влязло в сила съдебно решение.Разглеждат се и въпросите за защита правата на трето лице, което се намира в имота. С цел пълнота на изследването се прави сравнение с френското законодателство по поставените в статията въпроси.

Ключови думи: въвод във владение; неподеляем недвижим имот; обжалване; действия на съдебния изпълнител; компетентност; правомощия; защита на трето лице.

Kesedzhi Giulbahar
Sofia University St. Kliment Ohridski, PhD student
kesedzhi_g@abv.bg

Entry into possession of real estate assigned to a co-participant in the division proceedings (Article 349 of the Civil Procedure Code).

Abstract: The present study examines the prerequisites and the procedure for entering into possession of an indivisible property, as well as the procedural legitimacy of the parties in this proceeding. The questions are asked about: 1 / whether the decisions on division are executive grounds and on the basis of them a

writ of execution can be issued, regardless of the fact that they do not contain a condemnatory dispositive for transfer of possession over the property placed in a share; 2 / whether the enforcement agent has the opportunity to assess whether the shares of the other co-participants have been paid and whether this is a procedural prerequisite for the admissibility of the enforcement process; 3 / are the rules for postponement of the entry into possession under Art. 523 of the CPC and the rules for suspension of the entry into possession under Art. 524 of the CPC in the cases of entry into possession under Art. 522, para. 2 CPC.

The subject of research are also the issues of the actions of the enforcement agent subject to appeal in the transfer of possession of real estate, assigned to a co-participant in the division proceedings (Article 349 CPC), as well as the persons who have the procedural legitimacy for this, and as well as the possibilities for suspension of enforcement proceedings under Art. 522, para 2 of the CPC in case of a filed application for annulment of a court decision that has entered into force. The issues of protection of the rights of a third party who is in the property are also considered. For the sake of completeness of the study, a comparison is made with the French legislation on the issues raised in the article.

Key words: entry into possession; indivisible real estate; appeal; actions of the enforcement agent; competence; powers of the enforcement agent; third party protection.

Ilija Manasiev, LLM
PhD Candidate Faculty of Law, licensed mediator
ilijamanasiev@gmail.com

The reforms in Macedonian legal context concerning mediation as a form of appropriate dispute resolution

Abstract: This paper deals with a brief introduction of the current position on the process of mediation in Macedonian legal context, but on the other hand provides suggestions related to effective reforms in this field. Following this approach, the best practices in the mandatory mediation in the Macedonian law will be analyzed

so far. The reforms are mainly oriented to the possibility of the mandatory mediation procedure before the parties address the courts.

The legal context of dispute resolution in the modern state is closely related with the benefit both for the citizens and the institutions that are concerned to deal with disputes. Selecting the proper model of out of court dispute resolution, means faster dispute resolution among the parties, cheaper procedures and more time and allocating the resources of the courts to deal with disputes that have not been solved in the out of court dispute resolution.

Mediation as a mandatory procedure before the court procedure has started can be introduced in labor, divorcement, and disputes concerned with traffic accident. These suggestions are backed up by rules under the international Law, constitutional provisions and are also part of the acts of the European Union and the Council of Europe. One of the main argument dealing with this suggestions is the nature of the mediation procedure, which is not obligatory for the parties and it is not a final decision made by a third party as the arbitration is.

Ass. Detrina Alishani Sopi
PhD Cand, , Full teaching assistant at Faculty of Law
Univeristy “ KadriZeka ”,st. “ZijaShemsiu” Kosovo
detrina.alishani@uni-gjilan.net

**Registration of the joint property of the spouses on behalf of both spouses:
Implementation and challenges according to the legislation in Kosovo.**

Abstract: The propertyright is a Constitutional category and as such enjoys legal protection. Similar importance is the property that spouses create during married life which is considered as joint property of the spouses. Due to the influence of customary law, this property is registered in the name of the husband. This has

resulted that woman, despite the contribution, not appearing as a joint owner in the joint property. In order to ensure factual equality between the spouses, the legal provisions and the issuance of instructions to the administrations have provided that regardless of in whose name this property is registered, it is the joint property of the spouses.

Knowing the legal infrastructure, through this work will be analyzed how effective have been these temporary special measures of registration of joint property of spouses in land register and their application by persons who live in de facto communities, i.e. who have not entered into civil marriage. This analysis will be done by comparing them with the laws of other European countries and the possibility for the registration of joint ownership to become mandatory for both, spouses and persons living in the actual community

Keywords: property right, registration of joint property of spouse, land registration, temporary special measures

JABHO ΠΡΑΒΟ (IUS PUBLICUM)

Assoc. Prof. Dr. Klodjan Skënderaj
Prof.Dr. Sokol Mëngjesi

PROSECUTION UNDER THE NEW LAW REGULATION IN ALBANIA

Abstract: In the context of Albania's efforts to improve and increase the effectiveness of the criminal process and its obligations for membership in the European Union, the implementation of sustainable reforms in the justice system as well as taking measures to fight against corruption and organized crime is a key priority. The justice system in general and in particular that of prosecution remains

one of the challenges that Albania must confront in order to meet the criteria set by international partners.

The new legal picture in terms of the prosecution office will be analyzed in this paper, as seen in the context of amendments to the Constitution of Albania by Law no. 76\2016, dated 21.07.2016, but also the special laws adopted or being adopted, and regulating the functioning and organization of the prosecution in Albania. This change in the legal framework came naturally, given the needs that existed in practice in terms of avoiding the decentralization of the exercise of criminal prosecution, but above all, also the need to end once and for all the excessively centralized system of the institution of the prosecution in Albania.

Keywords: prosecution, justice system, judge, criminal procedure code, criminal code

Divna Ilikj Dimoski, PhD

*Associate Professor, Faculty of Law Iustinianus Primus,
University Ss. Cyril and Methodius Skopje*

Boban Misoski, PhD

*Associate Professor, Faculty of Law Iustinianus Primus,
University Ss. Cyril and Methodius Skopje*

bmisoski@yahoo.com

THE RIGHT TO A DEFENCE COUNSEL AT A POLISE STATION

Abstract: In this article, authors refer to a number of issues concerning the right to a defence counsel at a police station as one of the most important guarantees for respecting the rights of the defendant. Firstly, they elaborate the Law on Criminal Procedure provisions, which enlist the right to a defence counsel among the elementary rights in the criminal procedure. The person who has been invited, brought in or deprived of liberty must be informed of the reasons for the invitation, bringing in or deprivation of liberty, of any suspicion against him and of his rights. He must be informed in a clear manner, about the right to consult with a lawyer alone and to have a defence counsel of his choice present during the examination. The authors argue that the access to a defence counsel while the person is in police station is of crucial importance for inhibiting the risks for torture, abuse and misconduct by the police officers. Hence, they analyse: if the person is informed of his right to a defence counsel in police station, further more, if it is done in a correct manner, if it is done on a language he understands, and at the right time. Moreover, they also discuss the conditions and the circumstances under which the access to a defence counsel is realized in the police stations.

Blerta Ahmedi Arifi, PhD

Assistant professor of Criminal Law and Security

Faculty of Law, South East European University, Republic of North Macedonia

blerta.arifi@seeu.edu.mk

COMPARATIVE APPROACH TO CRIMINAL JUSTICE FOR CHILDREN

Abstract: The paper treats the comparative approach of criminal justice for children, approaching the criminal legislations of some countries. There are presented and analysed the characteristics of criminal legislation for children in

some countries in order to get acquainted with their criminal justice systems. The study is focused in the criminal justice for children of the countries as follow: Republic of North Macedonia, the Republic of Kosovo, the Republic of Albania, the Republic of Croatia, the Netherlands, the Swiss Confederation, of Norway, England and Wales.

The focus of the study is to elaborate the following comparison elements such the minimum age for criminal responsibility of children, the minimum age for sentencing children and reaching the age of majority. These comparisons are also illustrated with data presented in tables to give the reader a clearer picture of the comparison elements mentioned above. Also in this regard there are treated and clarified the three main models of legal-criminal treatment of children in different countries. The purpose of this study is to compare the different criminal models that regulate the justice for children up to the age of 18 and to highlight other characteristics of the criminal justice for children that are different from those of our country. It is also important to analyse the common or similar and different points between the researched state models.

The legislation of the Republic of Northern Macedonia will be devoted to an introductory part of the paper regarding the positive legislation of this field such as analysing some articles of the Law on Children Justice, but the main focus of the research is presenting the different models of this field of justice for children in certain countries.

Key words: Comparative approach to juvenile justice, Law on Children Justice, minimum age of criminal responsibility.

Blerta Ahmedi Arifi, PhD

Assistant professor of Criminal Law and Security

Faculty of Law, South East European University in Tetovo

blerta.arifi@seeu.edu.mk

Ismail Zejneli, PhD

South East European University, Faculty of Law in Tetovo

THEORETICAL-POSITIVE TREATMENTS OF COMPUTER CRIME

Abstract: Computer crime also called cyber crime, is any crime that involves a computer and a network. Computer use nowadays has become a routine for each of us, for example we pay electricity bills, reserve flight, order online products using personal computers or smart phones. The computer today is considered as one of the most perfect tools and offers the opportunity to talk to a person in another country, to write a paper which on the same day can be evaluated elsewhere in the world, etc. However, the computer is often misused by certain people for different criminal purposes, such as: computer programs, unauthorized access to the computer system, computer fraud, computer sabotage, stealing of various information, etc. One of the characteristics of cybercrime is that the perpetrators of this type of crime can no longer be identified with the perpetrators of classic forms of crime due to the different specifics that distinguish them in committing this type of crime.

Keywords: cyber crimes, computer network attack, trafficking passwords, social network fraud.

*Д-р Зоран Јовановски
Вонреден професор, Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“
Универзитет „Гоце Делчев“ Штип*

ПРЕДИЗВИЦИ ЗА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА ЗА ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА

Анстракт: Потребни се мерки против ширењето на КОВИД-19, но нивното влијание врз приватноста и слободата мора да биде пропорционално и привремено. Крунската криза потресе некои од основните принципи на ЕУ.

ЕУ ги координира земјите-членки во олеснување на граничните контроли наметнати како резултат на пандемијата за повторно овозможување патувања, но мерките за спречување на ширењето на вирусот остануваат во сила, со што се зголемуваат загриженоста за можни нарушувања на приватноста (апликации за следење). И што ако, заради безбедносни мерки, не можеме, на пример, дали на училиште или на црква, дали се загрозени човековите права на слобода на образование и слобода на вероисповед? И, дали слободата на говорот значи и можност за пропагирање на ставот дека луѓето не треба да се вакцинираат против Ковид-19, или може некој да ве присили да се вакцинирате? Епидемијата на коронавирус предизвикува конфузија низ целиот свет повеќе од една година, особено во областа на правото.

Клучни зборови: Мерки, приватност, слобода, ЕУ, држави, имунизација

Zoran Jovanovski, PhD

Associate Professor, Military Academy “General Mihajlo Apostolski”, University “Goce Delchev” in Stip

zoranjovanovski43@gmail.com

CHALLENGES FOR THE HUMAN RIGHTS IN TIME OF PANDEMIA

Abstract: Measures are needed against the spread of COVID-19, but their impact on privacy and freedom must be proportionate and temporary. The crown crisis has shaken some of the EU's core principles. The EU is coordinating with member

states in easing border controls imposed as a result of the travel re-pandemic pandemic, but measures to prevent the spread of the virus remain in place, raising concerns about possible privacy breaches (tracking applications). And what if, for security reasons, we can not go to, for example schools or to churches, are human rights to freedom of education and freedom of religion endangered? And does freedom of speech also mean an opportunity to propagate the view that people should not be vaccinated against COVID-19, or can someone force you to get vaccinated? The coronavirus epidemic has been causing confusion around the world for more than a year, especially in the legal field.

*Besa Kadriu, UEJL- Fakulteti i Shkencave Shoqërore Bashkëkohore
besa.kadriu@seeu.edu.mk*

Multietniciteti vlerë e shtuar e shoqërive bashkëkohore, Rast studimor- Maqedonia e Veriut

Abstrakt: Shoqëritë multietnike sot, përbëjnë një nga temat kyçe në nivel ndërkombëtar dhe atë të praktikave të veçanta të vendeve të ndryshme në botë. Duke konsideruar që sot bota po ballafaqohet gjithnjë e më tepër me shoqëritë diverse, e arsyeshme është që të trajtohet aspekti social dhe politik në dimensione më të mëdha të shoqërive dhe praktikave të ndryshme në botë.

Sot, gjithnjë e më tepër, edhe politikat ndërkombëtare të nivelit publik, çojnë kah ndërtimi i vlerave të mirëfillta, të cilat përfaqësojnë shoqëritë multietnike. Në nivele të studimeve të këtilla, sigurisht që praktika e një vendi në tranzicion nuk mund të përkojë me këto standarde, aq më tepër kur jemi një vend, kur edhe sot e kësaj dite, po tentohet të ndërtohen kapacitete të mirëfillta të demokracisë.

Punimi ka për qëllim që të fokusohet kryesisht tek praktika e Maqedonisë së Veriut, tendencat dhe sfidat e shoqërisë multietnike brenda saj. Studimi do të trajtojë nivele të rregullimit të këtyre raporteve në aspektin ligjor, reaktivisht trajtimin e barabartë juridik, sidomos të pozitës së shqiptarëve dhe përfshirjes së tyre në procesin e politikëbërjes, vendimmarrjes dhe krijimit të politikave publike.

Hulumtimi shkencor do të bazohet tek rezultatet e realizimit të pyetësorit dhe studimeve empirike, të cilat janë pjesa e burimit themelor të të dhënave. Një element krahasues do të jetë pjesa e praktikave ndërkombëtare dhe trendeve të politikave publike, që ndiqen për funksionimin e shoqërive multietnike, në vendet brenda Bashkimit Evropian.

Fjalë kyçe: multietike, politikëbërje, vendimmarrje, sociale, politike.

Besa Cadriu, PhD

South East European University in Tetovo

Multi-ethnicity value-added of contemporary societies, Case study - Northern Macedonia

Abstract: Multiethnic societies today are one of the key topics at the international level and that of the specific practices of different countries in the world. Considering that today the world is increasingly confronted with diverse societies, it is reasonable to address the social and political aspect in larger dimensions of different societies and practices in the world.

Today, more and more, international policies at the public level, lead to the construction of genuine values, which represent multiethnic societies. At levels of such studies, of course, the practice of a country in transition cannot meet these standards, especially when we are a country, when even today, there is an attempt to build genuine capacities of democracy.

The paper aims to focus mainly on the practice of Northern Macedonia, the trends and challenges of the multiethnic society within it. The study will address the levels of regulation of these relations in the legal aspect, respectively the equal legal treatment, especially of the position of Albanians and their involvement in the process of policy-making, decision-making and public policy-making.

The scientific research will be based on the results of the questionnaire and empirical studies, which are part of the basic data source. A comparative element will be the part of international practices and public policy trends, which are followed for the functioning of multiethnic societies, in countries within the European Union.

Keywords: multiethnic, policy making, decision making, social, political.

Д-р Елена Давитковска

Вонреден професор на Економски институт - Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, edavitkovska@yahoo.com

Д-р Ирина Мајовски

Вонреден професор на Економски институт – Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, irina@ek-inst.ukim.edu.mk

РАЗВОЈОТ НА МАКЕДОНСКАТА УПРАВА ВО ПОСЛЕДНИТЕ 30 ГОДИНИ

Апстракт: Модернизирањето на управата во нашата држава, иако повеќе формално-правно, започна речиси 10 години по донесувањето на Уставот на Република Македонија. Имено, овој процес беше инициран дури во 1999 година кога беше донесена првата Стратегија за реформа на јавната администрација. Токму во неа се набележа кои сè нови прописи се неопходни со цел реформирање на администрацијата и нејзино устројување во согласност со (релативно) новиот уставен поредок.

Така, во 2000 година беше донесен Законот за организација и работа на органите на државната управа. Покрај него, истата година беа донесени и Законот за државните службеници и Законот за Владата на Република Македонија. Целта на овие закони, односно барем суштествената меѓу нив, беше да се конституира државна управа која ќе одговара на принципите на поделба на власта и сервисна ориентација кон граѓанинот. Поинаку речено, стремежот зад овие прописи беше управата да биде ставена во функција на остварување на правата и слободите на граѓанинот, наспроти волјата на владеачките структури во Владата.

Од 2000 година натаму, пак, беа донесени уште неколку стратегии за реформа на јавната администрација. Во 2005 година беше донесен и првиот македонски Закон за општата управна постапка, а во 2006 година Законот за управните спорови. Сепак, и покрај овие прописи управата продолжи да функционира според старите принципи. Тоа, во еден дел, се должи на фактот што (и покрај нивната цел за модернизација на управата), споменатите прописи беа модифицирана копија на југословенските закони.

За жал, покрај сиве овие реформски прописи, она што можеме да го заклучиме денес – по 30 години од осамостојувањето на Македонија – е дека процесот на реформа на јавната администрација е далеку од комплетен. Дополнително, управата и натаму *de facto* не е сервисно ориентирана, напротив, предоминантно служи на волјата на владеачките партии, а не на граѓанинот како и неговите права и правни интереси.

Ivas Konini, PhD

ivas.konini@fdut.edu.al

Ela Kerka

ela.podgorica@fdut.edu.al

Abstract: Kashumëpërkufizimetëkonceptittëdiskriminimit, tëcilatrrjedhinngakëndvështrimetëndryshmeqëiatribuoheninterpretimittëtij.Megjith atë, ajoçkaibashkon, ështëfaktiqë, nëseflasimpërdiskriminimnëburgje , gjithmonëgjëjmënjë 'dallim' nëtrajtimin e personaveaposubjektevetëndryshme,

sisjellje negative nëshumicën e rasteve, poredhepozitive, nërastetëtjera. Kashumëmënyra me tëcilatnjerëzitmundtëdiskriminojnë, disamëpaktëdëmshme, tëtjërashumëmëtepër.Shfaqjamë e spikatur e diskriminimit, e parënëaspektin social, ështëdiskriminimiikryerngaanëtarët e njëgrupitënjëshoqërietëcaktuar, tëcilësuarsi "mëtëfortë" ndajatijgrupi, anëtarët e tëcilëvecilësohensi "mëtëdobët" . Kjojgithashtupërfshin, trajtiminmëpaktëfavorshëmtegrupit "mëtëdobët" vetëmpërshkaktëkëtijcilësimi, pavarësishtaftësiveapoarritjevetëtyre. LigjiNr.10 221, datë 4.2.2010 "Përmbrojtjenngadiskriminimi" dheLigjiNr.8328, datë 16.4.1998, indryshuar, "Përtëdrejtatdhetrajtimin e tëdënuarve me burgimdhëtëparaburgosurve" garantontëdrejtën e personavepërt'utrajtuarnëmënyrëtëbarabartëngaligidhëpërtëpasurdhegëzuarëtëdrejta dhe detyrimëtëbarabartanëtëgjithafushat e jetës, sidhetëmos u diskriminuarpërasnjëarsyedhenëasnjëmjedis.

Fjalekyce: ligj, diskriminim, iburgosur, barazi, burg.

Ivas Konini, PhD

ivas.konini@fdut.edu.al

Ela Kerka

ela.podgorica@fdut.edu.al

Abstract: There are many definitions of the concept of discrimination, which derive from different perspectives attributed to its interpretation. However, what they have in common is that if we talk about discrimination in prisons , we will always find 'a difference' in dealing with different persons or entities, as negative behaviors in most cases, but also positive in other cases. There are many ways

people can discriminate, some less harmful, others much more. The most prominent manifestation of discrimination, in the social aspect, is the discrimination committed by members of a group of a particular society, rated as "the strong ones", against that group whose members are considered as "the weaker ones". This also includes less favorable treatments of the "weaker" group just because of this consideration, regardless of their capabilities and achievements.

The Albanian Law No.10 221, date 4.2.2010 "On Protection from Discrimination" and the Law No.8328, date 16.4.1998, changed, "On the rights and treatment of imprisoned persons and detainees", guarantee the right of persons to be treated equally by law and to have and enjoy equal rights and obligations in all areas of life and not to be discriminated for any reason and in any environment.

Key words: Law, discrimination, prisoner, equality, prison.

*Проф. д-р Александра Груевска-Дракулевски
Редовен професор, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“
Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје,*

**ПЕНИТЕНЦИЈАРНИОТ СИСТЕМ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА НИЗ ПРИЗМАТА НА ИЗВЕШТАИТЕ НА
КОМИТЕТОТ ЗА ПРЕВЕНЦИЈА ОД ТОРТУРА:
ПОТРЕБА ОД ИТНИ РЕФОРМИ**

*„Степенот на цивилизацијата во општеството
може да се оцени доколку се влезе во нејзините затвори“.*

Апстракт: Во трудот, авторката прави анализа на карактеристиките на пенитенцијарниот систем во Република Северна Македонија, положбата на затворениците de jure и de facto и заштитата на правата на осудените лица. Преку анализа на висококритичните извештаи на Комитетот за превенција од тортура (КПТ), авторката ја нагласува потребата од итни реформи на пенитенцијарниот систем во Република Северна Македонија.

Авторката заклучува дека пенитенцијарниот систем во нашата земја има карактеристики на модерен систем. Тој е еден од пенитенцијарните системи кои целосно ги вклучува Нелсон Мандела Правилата ревидираните Стандардни минимални правила за постапување со затворениците и Европските затворски правила во Законот за извршување на санкциите. Но, системот de facto се соочува со сериозни слабости.

Исто така, авторката на трудот го проблематизира прашањето зошто затворениците во вакви услови на функционирање на пенитенцијарниот систем, што на неколку пати во извештаите на КПТ се окарактеризирани како нечовечко и понижувачко постапување во затворите, не бараат судска заштита на нивните права. Понатаму, авторката ја нагласува потребата за систематски истражувања за заштита на правата на затворениците користејќи правни совети и правни средства и право на жалба до меѓународни тела.

Клучни зборови: пенитенцијарен систем, заштита на човекови права на осудени лица, затвореници, положба на осудени лица, затвор.

Prof. Dr.Sc. Aleksandra Gruevska-Drakulevski
Professor, University of “Ss. Cyril and Methodius”
Law Faculty “Iustinianus Primus” in Skopje,
a.gruevskadrakulevski@pf.ukim.edu.mk

THE PENITENTIARY SYSTEM IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA THROUGH THE PRISM OF THE REPORTS OF THE COMMITTEE FOR PREVENTION OF TORTURE: THE NEED FOR URGENT REFORMS

“The degree of civilization in a society can be judged by entering its prisons.”
Fyodor Dostoevsky
(“The House of the Dead”, 1862)

Abstract: In the paper, the author analyses the characteristics of the North Macedonian penitentiary system, the position of prisoners de jure and de facto, and the protection of the rights of prisoners through the prism of the highly critical reports of the Committee for Prevention of Torture and points to the need for urgent reforms of the penitentiary system in the Republic of North Macedonia.

The author concludes that the penitentiary system in Macedonia has the features of a modern system. It is one of the penitentiary systems that fully incorporates the Nelson Mandela Rules, the Revised Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners and the European Prison Rules in the Law on Execution of Sanctions. But the system de facto faces serious weaknesses.

Also, the author disputes the question why prisoners in such conditions of the penitentiary system, which several times in the CPT reports have been characterized as inhuman and degrading treatment in prisons, do not require judicial protection of their rights. Also, the author emphasizes the need for systematic research on the protection of prisoners' rights using legal means, such as, legal advice and legal means of convicted persons and the right to appeal to international bodies.

Keywords: penitentiary system, protection of the human rights of prisoners, prisoners, position of prisoners, prison.

Dorina Saja, PhD
Penal Department, Law Faculty, University of Tirana
dorinasaja89@hotmail.com

THE DEFENDANT IN THE CRIMINAL PROCEEDINGS AND THE RIGHTS GUARANTEED BY THE ALBANIAN LEGISLATION

Abstract: In this paper the defendant will be treated as a subject of criminal law. Deprivation of liberty puts the individual in a situation in which he is denied many rights and guarantees provided and provided for in domestic law as well as international acts. Therefore, it is important that deprivation of liberty be as limited as possible and to follow strict procedures, defined in international norms and domestic legislation. The right not to be arbitrarily deprived of his liberty is a fundamental right and is enshrined in all key human rights instruments, such as the Universal Declaration of Human Rights and the International Convention on Civil and Political Rights and the Political Convention, the European Convention on Human Rights (ECHR), the African Charter on Human and Peoples' Rights and the American Convention on Human Rights. Personal freedom is closely linked to the concept of human dignity and is a prerequisite to enjoy other freedoms and human rights. In the Albanian legislation, mainly in the Code of Criminal Procedure, a series of legal provisions are provided, which guarantee for the defendant a regular legal process. In the framework of justice reform, with the amendments of law no. 35/2017, the Code of Criminal Procedure underwent radical changes regarding the rights of the defendant at the stage of preliminary investigation and substantive trial, leading to a significant resizing and improvement of his access to justice. Through these legal norms, the defendant is placed in the same positions in favorable and protected before all other parties to the proceedings, especially before the prosecution. It is important to apply in practice the legal norms that guarantee the rights of the defendant in a criminal process. It is a fact that there is no legal authority to monitor how realistically and effectively these legal provisions are implemented in favor of the defendant. In this case, monitoring will have a direct impact on the criminal process and can serve as protection from mismanagement of justice. The thesis of this paper is: "Legal-criminal treatment of the rights of the defendant during the criminal process in favor of the defendant". This study will be based on a detailed observation, using descriptive and comparative scientific research methods, analyzing the Albanian legal framework, the necessary improvements to be made in it by borrowing successful instruments of foreign countries.

Keywords: defendant, penal proceeding, defendant rights.

Lulëzim Barjamemaj, Msc
Pedagog pranë Fakultetit të Drejtësisë, Universiteti i Tiranës
lulezim.barjamemaj@fdut.edu.al
Prof. Asoc. Dr. Besnik Çerekja
Pedagog pranë Fakultetit të Drejtësisë, Universiteti i Tiranës
besnik.cerekja@fdut.edu.al

DISAASPEKTE TË PARIMIT *NULLUM CRIMEN SINE LEGE* NË INSTITUTIN E EKSTRADIMIT

Abstrakt: Në këtë punim do të përqipemi që të analizojmë disa aspekte të parimit *nullum crimen sine lege* institutin e ekstradimit. Dhënia e një vendimi në favor të ekstradimit, kërkon përmbushjen e një sërë elementësh/garancish për personin që do të transferohet nga një shtet në tjetrin. Këto garanci janë kryesisht të lidhura me ruajtjen e sovranitetit të shtetit që dorëzon personin e kërkuar, por në substancë të tyre lidhen natyrisht me elementët e procesit të rregullt ligjor. Eventualiteti i *inkriminimit të dyfishtë* është një nga kushtet themelore për dhënien e një vendimi në favor të ekstradimit, pasi ky aspekt prek në thelb rendin juridik të çdo vendi anëtar të konventës së ekstradimit. Pikërisht, një nga parimet e së drejtës penale të Republikës së Shqipërisë është edhe parimi *nullum crimen sine lege*. Me qëllim që respektohetky parim themelor, është e nevojshme që nëçdo rast të kryhet cilësimi juridik i fakteve.

Analiza e mësipërme merr një rëndësi tëveçantë kur ndërthuren elementëte shkaqeve të padënueshmërisë të parashikuara në Kodin Penal. Me qëllim për t'i dhënë përgjigje pyetjeve që lindin si pasojë e kësaj ndërthurje, do të analizojmë rastet kur personi i kërkuar për t'u ekstraduar eventualisht është nën moshën për përgjegjësi penale ose për shkak të gjendjes mendore nuk do të kishte përgjegjësi penale, ose në rast se veprimet janë kryer në kushtet e mbrojtjes së nevojshme apo nevojës ekstreme apo në rrethanat e shkaqeve të tjera që vendosin në pikëpyetje konfigurimin e veprës penale.

Fjalët kyçe: Ekstradim, *nullum crimen sine lege*, shkaqe padënueshmërie, ndërthurje, *inkriminim i dyfishtë*.

Lulëzim Barjamemaj, Msc.

Lecturer at the Faculty of Law, University of Tirana

lulezim.barjamemaj@fdut.edu.al

Besnik Çerekja, PhD

Lecturer at the Faculty of Law, University of Tirana

besnik.cerekja@fdut.edu.al

SOME ASPECTS OF THE *NULLUM CRIMEN SINE LEGE* PRINCIPLE IN THE INSTITUTE OF EXTRADITION

Abstract: In this paper we have tried to analyze some aspects of the *nullum crimen sine lege* principle in the extradition institute. The imposition of a decision in favor of extradition requires the fulfillment of a series of elements / guarantees for the person who is to be transferred from one state to another. These guarantees are mainly related to the preservation of the sovereignty of the state which delivers the requested person, but in their essence they are naturally related to the elements of a due process.

The eventuality of *double in crimination* is one of the basic conditions for issuing a decision in favor of extradition, as this aspect essentially affects the legal order of each member state of the extradition convention. Precisely, one of the criminal law principles of the Republic of Albania is the principle of *nullum crimen sine lege*. In order to respect this basic principle, it is necessary to carry out the legal qualification of the facts in each case.

The above analysis receives a special importance when combining the elements of the impunity causes provided for in the Criminal Code. In order to provide answers to the questions arising as a result of this combination, we will analyze the cases when the person requested to be extradited eventually under the age of criminal responsibility or due to his/her mental condition, he/she would not have criminal liability, or when the actions were committed under the conditions of necessary protection or extreme necessity or in the circumstances of other causes that call the configuration of the criminal offense into question.

Keywords: Extradition, *nullum crimen sine lege*, cause of impunity, intercourse, double incrimination.

Prof. Assoc. Lirne Cukaj
lilicukaj@yahoo.it
Adv. Denisa Laci
laci.denisa@gmail.com

TRIAL IN ABSENTIA AND GUARANTEES FOR THE DEFENDANT IN THE CRIMINAL PROCEEDING

Abstract: The criminal proceedings, which are also directed against the defendant, aims to guarantee the defendant's rights. One of the basic rights of the defendant is his right to participate effectively in the proceeding. This right essentially guarantees the principle of equality of the parties, adversarial proceedings as part of the right to a fair legal process. As this is a right, the defendant chooses to be present or not, therefore the Code of Criminal Procedure provides two institutes, that of the declaration of the defendant's voluntary absence and that of the trial in absentia (defendant do not have information for the proceeding against him).

This paper tries to bring a point of view of other justice systems, by comparing with Albanian one, same time comparison civil and common-law regarding the manner of application of this type of judgment was done. Despite the differences that exist between these two systems, we conclude that both systems has the same considers the right to be present at the trial as not an absolute right, but can be limited according to the cases and conditions sanctioned by law. Such a fact also arises from the interpretation of international acts such as the ECHR, which does not prohibit this form of judgment. In accordance with these provisions and the jurisdiction of the ECHR, several adjustments and revisions of the trial in absentia were made, in the Code of Criminal Procedure, with the 2017 reform.

These legal arrangements brought a lot of access for the defendant to the trial, providing procedural means, such as requests for review or reinstatement in time, in cases where the defendant declared voluntary absence and in those cases when he was in absentia. The changes were positive, but they have not always been implemented in practice due to misunderstanding between article 351 and 352 of the Code of Criminal Procedure. These and not only will be the subject of this paper, which will be non-exhaustive.

Keywords: defendant, declaration of absence, trial in absentia, review, reinstatement on time.

Ela Kerka, PhD
Lecturer in the Department of Criminal Law, Faculty of Law,
University of Tirana
ela.podgorica@fdut.edu.al
Sonja MEMOÇI, Msc
ZICO SH.A Company Lawyer
sonjamemoci2@gmail.com

CHALLENGES OF THE PROCESS OF INTERNATIONALIZATION OF SCIENTIFIC RESEARCH AND STUDIES IN THE FIELD OF JUSTICE

Abstract: Human society at all times faces changing systems, new mentalities, a world of continuous technological change, and so it needs to be adapted. Education is a very important part of any society as an essential tool to prepare young people for work in the modern economy and in its effort to ensure that the country remains competitive and innovative in the face of increasing global competition. Higher education in Albania is facing ongoing challenges which are proving to be an obstacle in raising quality. The origin of the most salient challenges can be summarized as follows: the quality with which students are admitted to the university, the lack of material and scientific basis that high schools provide for these students, as well as the lack of scientific basis for professors. Also, the lack of internship as part of the study programs at the University of Tirana continues to be a problem that is not being offered a solution. Compared to the practical work opportunities offered by developed countries, Albania is far behind. In this paper we will look at how developed countries such as Germany have provided solutions to this problem. In our opinion, if we aim to raise the level of Albanian higher education, the first priority is to work hard to find funds, funding methods and forms of cooperation between Albanian Universities and Western Universities to enable access to enough professors and students in contemporary knowledge and literature. Civil society in general should be maximally engaged, so that this issue has the attention of public opinion and all responsible bodies. However, problem solution and quality improvement remains largely, if not exclusively, in the hands of politicians and academic staff. In addition, the paper offers a number of recommendations addressed to the involved and interested parties in this issue.

Keywords: academic staff, human, politicians

*Проф. д-р Тони Ѓоргиев,
вонреден професор, Воена академија „Ген. Михаило Апостолски“ Скопје
Гоце Стоиловски,
докторанд, Воена академија „Ген. Михаило Апостолски“ Скопје*

ПРАВЦИ НА ИДНИТЕ СЛУЧУВАЊА НИЗ ПРИЗМАТА НА БЕЗБЕДНОСНИТЕ РИЗИЦИ И МОЖНОСТИ ЗА 2021 ГОДИНА

Апстракт: Во овој труд авторите низ призмата на ризиците од природни и вештачки катастрофи со кои може да се соочи Европската унија и глобалните безбедносни ризици и можности за 2021 година ќе се обидат да дадат правец за размислување на идните случувања на глобално ниво. Од природен аспект, заразните болести и топлотните бранови беа најголемите „убијци“, додека бурите, поплавите и земјотресите беа најскапи природни опасности во смисла на економска загуба. Од друга страна пак, од политичко безбедносен аспект, во последните неколку децении веќе присутен е ризикот за криза со храна, ризикот од тешкото економско закрепнување во корелација со политичка нестабилност, демократско повлекување и ескалација на конфликтите.

Се поставува прашањето, дали светот, низ погледот на актуелните ризици и можности, со брзи чекори оди кон просперитетна иднина или се враќа во длабоко и современо минато за кое можеби и нема иднина, и дали за човекот како дел од природата е полесно во истата да опстане и да се снајде сам или пак за него е подобро да живее во „високо организирана“ форма на „соработка“ која што од една страна наводно дејствува за негово добро, но од друга страна ги зема природните закони во свои раце, и со тоа ја нарушува природната рамнотежа, односно, неповратно го уништува одржливиот развој.

Клучни зборови: ризици, можности, природа, безбедност, политика

Toni Gjorgiev, PhD

*Associate professor, Military Academy "Gen. Mihailo Apostolski" Skopje,
tonigjorgiev@yahoo.co.uk*

Goce Stoilovski

*doctorate, Military Academy "Gen. Mihailo Apostolski" Skopje
gocestoilovski1974@gmail.com*

GUIDELINES OF FUTURE EVENTS THROUGH THE PRISM OF SECURITY RISKS AND OPPORTUNITIES FOR 2021

Abstract: In this paper, the authors through the prism of the risks of natural and man-made disasters that the European Union may face and the global security risks and opportunities for 2021 will try to give direction for thinking about future developments at the global level. From a natural point of view, infectious diseases and heat waves were the biggest "killers", while storms, floods and earthquakes were the most expensive natural hazards in terms of economic loss. On the other hand, from a political security point of view, in the last few decades the risk of food crisis, the risk of difficult economic recovery in correlation with political instability, democratic withdrawal and escalation of conflicts is already present.

The question arises, whether the world, through the view of current risks and opportunities, is rapidly moving towards a prosperous future or returning to a deep and modern past for which there may be no future, and whether it is easier for man as part of nature to survive on his own or for him it is better to live in a "highly organized" form of "cooperation" which on the one hand supposedly acts for his good, but on the other hand takes the natural laws into his own hands, and thus disturbs the natural balance, that is, irreversibly destroys sustainable development.

Keywords: risks, opportunities, nature, security, policy

Александра Јовановић

Ванредни професор, Висока школа за пословну економију и предузетништво, Белград, alexandra.aj17@gmail.com

Анета Атанасовска Цветковић

Доцент, Висока школа за пословну економију и предузетништво, Белград a.atanasovska@yahoo.com

ГЕНОЦИД – КРИВИЧНО ДЕЛО ПРОТИВ ЧОВЕЧАНСТВА ЗАШТИЋЕНО МЕЂУНАРОДНИМ ПРАВОМ

Апстракт: Геноцид, недопустива врста масовног криминалитета, не представља само аспект савременог доба, већ, нажалост одлику људске историје која се стално понавља. Историја је пуна примера вршења овог кривичног дела почевши од првобитне заједнице, када су истребљена племена, све до данашњих дана. Последице по друштво указују на значај његове заштите која се остварује у нормативном одређењу злочина геноцид. Нормативно одређење обележава еволуција нормативних текстова праћена њиховим непосредним транспортама у вези са недовршеним обликом геноцида, саучесништвом, проблемом традиционална разлике између физичког и друштвеног елемента дела, као и различите практичне примене оптужнице. Проблеми које налазимо у примеру Сребренице доводе до укрштања копља научника. Отуда, овај рад поред свеобухватног приказа геноцида као међународног кривичног дела, говори о његовим специфичним карактеристикама, потребама допуне или мењања нормирања дела. Овим радом разматра се питање да ли је геноцид још увек „табу“ тема у српском правном животу. Овај рад ће, у циљу доприноса постизању јединственог става, дати одговоре на постављена питања. Истовремено, аутори овог рада даће историјску генезу кривичног дела геноцид заштићеног међународним правом.

Кључне речи: међународно кривично дело, геноцид, правно нормирање, закон, *genos occidere*.

Aleksandra Jovanovic, PhD

*Associate Professor, Faculty of Business Economics and Entrepreneurship,
Belgrade aleksandra.aj17@gmail.com*

Aneta Atanasovska Cvetkovic, PhD

*Assistant professor, Faculty of Business Economics and Entrepreneurship,
Belgrade a.atanasovska@yahoo.com*

GENOCIDE - CRIME AGAINST HUMANITY PROTECTED BY INTERNATIONAL LAW

Abstract: Genocide, an inadmissible type of mass crime, is not only an aspect of the contemporary age, but, unfortunately, a feature of human history that is constantly repeated. History is full of examples of committing this crime, starting from the primordial community, when the tribes were destroyed, until today. The consequences for society indicate the importance of its protection, which is realized in the normative definition of the crime of genocide. Normative determination is marked by the evolution of normative texts followed by their direct transports in connection with the unfinished form of genocide, complicity, the problem of traditional differences between the physical and social element of the crime, as well as various practical applications of the indictment. The problems we find in the example of Srebrenica lead to the “crossing spears” of the scientists’ point of view. Hence, this paper, in addition to a comprehensive presentation of genocide as an international crime, speaks of its’ specific characteristics, the need to amendment or change the standardization of the crime. This paper discusses the question of whether genocide is still a "taboo" topic in Serbian legal life. The paper will, in order to contribute to the achievement of a unified standpoint, provide answers to the questions asked. At the same time, the authors of this paper will give the historical genesis of the crime of genocide protected by international law.

Key words: international crime, genocide, legal regulation, law, *genos occidere*.

Ela Kerka, PhD

*Lecturer in the Department of Criminal Law, Faculty of Law, University of Tirana
ela.podgorica@fdut.edu.al*

Ivas Konini

*Lecturer in the Department of Criminal Law, Faculty of Law, University of Tirana
Ivas.konini@fdut.edu.al*

CRIMINAL RESPONSIBILITY OF LEGAL ENTITIES

Abstract: Characteristic of recent decades is the re-dimensioning of the power of legal entities by influencing the changing economic, political, social and ecological environment. Their growing role, in different circumstances, can bring not only positive impact, but also with negative consequences for society. This role if not administered would cause far greater harm than the damage that a physical person, as a single individual, can cause. These and many other factors have been those that have dictated the need to maintain the balance and relations of society and legal entities leading to the application of criminal prosecution of the legal person. The punishment of the legal entity, due to the above factors is a novelty not only in the legislation of our country, but also in the world. The spread of corporate crime, economic crime and white-collar crime highlighted the inadequacy of the classical means of dealing with the subjects of the criminal offense and began the path of accepting criminal proceedings against the legal person. It is precisely this economic and social power that legal persons possess, which if misused would cause much greater damage than the damage that a person could cause. The role of companies in the economy is ever-increasing and the economic means at their disposal enable them to cause serious violations and consequences for society.

Keywords: legal entity, company, criminal offense

Valbona Ndrepepaj
Assistant Lecturer, Department of Criminal Law, Tirana University
Head of Interior Affairs Department, Rectorate of Tirana University
valbona.ndrepepaj@fdut.edu.al

REFORMA NË DREJTËSI DHE PERSONELI I INSTITUCIONEVE PENITENCIARE: RASTI SHQIPTAR

Ky hulumtim synon të eksplorojë nëse reforma e fundit e drejtësisë në Shqipëri ishte një proces efektiv në reformimin e personelit të institucioneve penitenciare. Që do të thotë kuptimi nëse ishte një proces vërtetë, konkret dhe solli arritjen e rezultateve të dëshiruara. Për ta arritur këtë qëllim, janë eksploruar dokumentet dhe aktet zyrtare shqiptare që parashikojnë mënyrën dhe procedurën e kryerjes së kësaj reforme, si dhe zbatimi në praktikë i saj.

Fjalët kyçe: Shqipëria, reforma në drejtësi, institucionet penitenciare, personeli.

JUSTICE REFORMS AND PRISONS PENITENTIARY INSTITUTIONS PERSONNEL: ALBANIAN CASE

Abstract: This research aims at exploring whether the last reform of Albanian justice was an effective process in reforming penitentiary institutions personnel. This means understanding if it is a real, concrete process and leads to the desired conclusion. To achieve this aim, we explored Albanian official documents and acts that provide for the manner and procedure of carrying out this reform as well as we explored the delivery of the practice of this reform.

Keywords: Albania, justice reform, penitentiary institutions, personnel.

*Др Марко Димитријевић,
Доцент Правог факултета Универзитета у Нишу,
Управник Жан Моне модула за Европско монетарно право (MONELA)*

О РЕФОРМИ РЕГУЛАТОРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ МЕЂУНАРОДНОГ МОНЕТАРНОГ ФОНДА У САВРЕМНОМ МОНЕТАРНОМ ПРАВУ

Апстракт: Предмет анализе у раду јесте сагледавање нове регулаторне надлежности Међународног монетарног фонда (ММФ) у контексту очувања тековина и вредности међународног монетарног поретка као значајног услова привредне стабилности. У том смислу се у истраживању акценат ставља на питања која се тичу институционалне, функционалне и структурне реформе ММФ у циљу прилагођавања новим околностима у међународном монетарном поретку. У даљем тексту, пажња се посвећује импликацијама његове надлежности у сиситему глобалног монетарног управљања, правном оквиру монетарног надзора и нормативном регулисању политике јавног задуживања, где се као закључак уочава потреба за континуираним реформама и прилагођавању зарад очувања, не само монетарне, већ и финансијске и опште привредне стабилности на националном и глобалном нивоу. Аутор је става да реформа регулаторне надлежности ММФ мора бити спроведена на начин који гарантује одрживи економски опоравак и који истовремено гарантује дугорочни, демократски, стабилан привредни раст функционално усклађен са широким спектром различитих идеја.

Кључне речи: монетарно право, ММФ, међународни монетарни поредак, *lex monetae*.

*Doc. Dr. Marko Dimitrijević,
Assistant Professor (PhD),
Faculty of Law University of Niš (The Republic of Serbia),
Jean Monnet Module for European Monetary Law (MONELA) Coordinator*

**ABOUT THE REFORM OF INTERNATIONAL MONETARY FUND
REGULATORY COMPETENCE IN CONTEMPORARY
MONETARY LAW**

Abstract: The subject of the analysis in this paper is the consideration of the regulatory competence of the International Monetary Fund (IMF) in the context of preserving the achievements and values of the international monetary order as an important condition for economic stability. In this sense, the research focuses on issues related to the institutional, functional and structural reform of the IMF in order to adapt to new circumstances in the international monetary order. In the following text, particular attention is paid to the implications of its competence in the system of global monetary management, the legal framework of monetary supervision and optimal normative regulation of public debt management policy, considering the need for continuous reforms and adjustments to preserve not only monetary, but also financial and general economic stability at the national and global levels. The author believe that IMF legal reform must be implemented in a way that guarantees a sustainable economic recovery and at the same time guarantees long-term, democratic, sustainable growth functionally aligned with a wide range of different ideas.

Key words: monetary law, IMF, international monetary order, lex monetae.

Marko Krtolica, PhD

Assistant Professor at the Faculty of Law “Iustinianus Primus” – Skopje

m.krtolica@pf.ukim.edu.mk

WHETHER TO PUNISH OR TO FORGET: THE ETERNAL DILEMMA OF TRANSITIONAL JUSTICE?

Abstract: The development of the concept of transitional justice has been one of the most dramatic events in the legal and political science theory. It is hard to find another concept or theory in legal and political science theory, that has managed to develop at such a pace as the concept of transitional justice. In less than 60 years, the concept of transitional justice has grown from an exception to a rule. However, despite such a dramatic development, the rise of the concept of transitional justice has been followed by a great number of dilemmas. Thus, regarding the concept of transitional justice, it is often emphasized that it is a retroactive justice and that it has the capacity to destabilize fragile post-conflict and post-repressive societies. Additionally, unrealistic expectations for justice, the possibility of misuse for revenge, as well as the need to address other issues (economic, infrastructural, social, etc.) are usually highlighted as dilemmas regarding the implementation of transitional justice. Such dilemmas have marked the development of transitional justice during the XX century, but the intensive application of this concept has brought in theory the statement that the implementation of transitional justice in post-conflict and post-repressive societies contributes to the establishment of a democratic society. A contribution like this is emphasized because the implementation of transitional justice in post-conflict and post-repressive societies contributes to non-repetition of crimes committed in the past, protection of the system from undemocratic forces, building a democratic political culture and positive economic results. In this regard, in theory is generally accepted that transition societies, which choose to ignore the need to face their problematic past, have a problem putting peace, stability, the rule of law and democracy on a solid grounds.

Key words: politics, political system, democracy, transition, transitional justice.

*Зоран Илиески, М-р
на Социјални науки, Правен Факултет
Универзитет „Св. Климент Охридски“ – Битола
zoranilieski@hotmail.com*

ЗАКОН ЗА МЛАДИНСКО УЧЕСТВО И МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ ПРЕДИЗВИЦИ И СЛАБОСТИ

Апстракт: За градење на подобро општество, неопходно е во процесот на одлучување да бидат вклучени сите засегнати страни. Поради тоа, од суштинско значење беше, младите лица како значајна алка од системот, да добијат право да учествуваат во процесот на донесување одлуки. Значаен исчекор во ова поглавје беше направен со донесувањето на Законот за младинско учество и младински политики, со кој за прв пат во Македонија, младите беа препознаени како активни чинители во нашето општество и им се овозможи да добијат улога на креатори и донесувачи на одлуки за теми и прашања кои директно ги засегаат. И покрај тоа што овој закон несомнено содржи низа позитивни елементи, сепак истиот има и одредени недостатоци чие ревидирање и отстранување е од суштинско значење. Една од значајните аномалии на овој закон е фактот што тој не содржи казнени односно прекршочни одредби, чие постоење е неопходно за да се избегне негово непочитување, односно кршење на неговите одредби, за што на прекршителот ќе му следи соодветна казна, односно санкција. Во таа насока, авторот се осврнува кон поимното определување и истакнување на најзначајните елементи на законот, но, со посебно нагласување на препораките кои содржат решенија за надминување на неговите недостатоци.

Клучни зборови: закон, млади лица, одлуки, казнени одредби, препораки.

Zoran Ilieski, Msc. in Social sciences
Faculty of Law, University of “St. Kliment Ohridski” – Bitola
zoranilieski@hotmail.com

LAW ON YOUTH PARTICIPATION AND YOUTH POLICIES: CHALLENGES AND WEAKNESSES

Abstract: To build a better society, it is necessary to involve all stakeholders in the decision-making process. Therefore, it was essential that young people, as an important link in the system, be given the right to participate in the decision-making process. A significant step in this chapter was made with the adoption of the Law on Youth Participation and Youth Policies, which for the first time in Macedonia, recognized young people as active actors in our society and allowed them to get the role of creators and decision makers on topics and issues that directly affect them. Although this law undoubtedly contains a number of positive elements, it still has certain shortcomings, the revision and removal of which is essential. One of the significant anomalies of this law is the fact that it does not contain penal or misdemeanor provisions, the existence of which is necessary to avoid non-compliance, ie violation of its provisions, for which the offender will be punished, ie sanction. In that regard, the author refers to the conceptual definition and highlighting of the most important elements of the law, but with special emphasis on the recommendations that contain solutions to overcome its shortcomings.

Keywords: law, young people, decisions, penalties, recommendations